

**Հանրակրթական դպրոցում գրականության
ուսումնառության
ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳ**

ԱՐԴԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արդի աշխարհում տեխնիկայի և գիտության սրընթաց զարգացումը նոր խնդիրներ է դնում կրթության առջև: Բազմաթիվ մասնագիտություններ, որոնք այսօր հարգի են, շուտով փոխարինվելու են մեքենաների և ռոբոտների աշխատանքով: Ահա այդ է պատճառը, որ հանրակրթական դպրոցում հայոց (մայրենի) լեզվի և գրականության ուսուցումը և ուսումնառությունը ևս հիմնավոր փոփոխության կարիք ունեն: Հանրակրթական դպրոցում գրականության ուսումնառության շեշտադրումը պիտի լինեն որոշակի կարողությունների և հմտությունների, ինչպես նաև սովորողի վերաբերմունքի, արժեքային համակարգի ձևավորումը, զարգացումը և կատարելագործումը:

Գրականության ուսումնասիրությունը առաջարկվում է կառուցել հետևյալ **սկզբունքներով**.

Ժողովրդավարական. սովորողը մասնակցում է ուսումնառության պլանավորմանը և դրա իրականացման գործընթացին, նրա կարծիքի և հետաքրքրությունների հիման վրա են ծրագրվում նյութի բովանդակությունը, մշակվում ընթացիկ աշխատանքները:

Անձնակենտրոն կամ սովորողակենտրոն ուսումնառություն. սովորողն ինքնուրույն է, աշխատում է հիմնականում դասարանում՝ ուսուցչի և ընկերների հետ համագործակցելով: Ուսումնառության գործընթացում շեշտադրվում են սովորողի անհատականությունը, անձնային ներդաշնակ զարգացումը, սովորելու ոճը, հետաքրքրությունների և կարիքների շրջանակը: Սովորողը նախագծում և իրականացնում է տարաբնույթ հետազոտություններ:

Տարբերակված ուսուցում. ուսումնառության բովանդակությունը, կրթական միջավայրը, տրվող առաջադրանքները, չափորոշային պահանջները ձևավորվում են՝ հաշվի առնելով սովորողի անհատական առանձնահատկությունները, հետաքրքրությունները, պահանջները, կարողությունները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

1. Գրական երկի ուսումնասիրությունը հնարավորություն կտա հասկանալու տեքստի **ենթիմաստը**, հեղինակի ասելը, հերոսների արարքների դրդապատճառները, գրողի՝ տեքստ ստեղծելու վարպետությունը, խոսքի ոճական առանձնահատկությունները: Գրական հերոսների արարքների, բնավորության վերլուծությունը հնարավորություն կտա հասկանալու, ճանաչելու ինքն իրեն և այլ մարդկանց, այս ամենի շնորհիվ սովորողը կկարողանա կյանքում հարաբերություններ հաստատել, ճիշտ հաղորդակցվել և համագործակցել մարդկանց հետ: Տարբեր ոճերի տեքստերի մանրագնի ուսումնասիրումը կհանգեցնի գլխավոր նպատակադրման իրականացմանը, այն է՝ **բանավոր և գրավոր խոսքի առկայություն, մշտական զարգացում և կատարելագործում**:

2. Գրականության ուսումնառությունը **սովորողի անձնային նկարագրի, կարողությունների, հմտությունների, արժեհամակարգի** ձևավորման և զարգացմանն է ուղղված: Գրական և ոչ գրական, արձակ և չափածո տեքստերի ընթերցումը, դրանց համակողմանի վերլուծությունը քննադատական և պատկերավոր մտածողության զարգացման նպատակ ունեն: Գրական-գեղարվեստական տեքստերի լեզվատճական վերլուծությունը, դրանց կազմում հանդես եկող առանձին բառերի իմաստային, բառակազմական և ձևաբանական քննությունները, օտար լեզուներից թարգմանությունները զարգացնում են աշակերտի լեզվամտածողությունը, ձևավորում են որոշակի վերաբերմունք մայրենի և օտար լեզուների հանդեպ, սովորեցնում են հարգել թե՛ սեփական, թե՛ օտար մշակույթները, արժևորել դրանք որպես համամարդկային մնայուն արժեքներ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

Գրականության՝ Հանրակրթության պետական չափորոշի դրույթների, պահանջների, սահմանված կարողունակությունների հիման վրա մշակված վերջնարդյունքներով սահմանվել են **հիմնական և ենթահասկացություններ**, որոնց համապատասխան, ինչպես նաև տարիքային ամեն խմբի համար սահմանված են 4-5 կետով չափորոշային հստակ պահանջներ կամ չափանիշներ: Ամեն հասկացությանը համապատասխան սահմանված չափանիշները սովորողի կարողունակությունների ձեռքբերման գնահատման հիմքն է: Այսինքն՝ ուսուցիչը միավորային գնահատման սանդղակները կազմելու է՝ առաջնորդվելով ամեն դասարանի համար սահմանված վերջնարդյունքներով:

Հարկ է նկատել, որ արդի դարաշրջանում **երկչափ** կրթությունից՝ **գիտելիք - կարողություն կամ հմտություն**, անցում է կատարվել **եռաչափ** կրթության՝ **հասկացություն - գիտելիք - կարողություն/հմտություն**: Այդ է պատճառը, որ գրականության վերջնարդյունքները սահմանվել են որոշակի հասկացությունների և ենթահասկացությունների տիրույթներում:

7-12-րդ դասարանների **գրականության** ուսումնասիրության համար սահմանվել են հետևյալ հիմնական և ենթահասկացությունները՝

Ընթերցանություն՝ բովանդակություն և ձև

Ստեղծարարություն՝ տեքստի հետազոտում և տեքստի ստեղծում

Ինքնություն՝ վերաբերմունք և արժևորում:

Վերջնարդյունքները ներկայացված են աղյուսակով, տարիքային բոլոր խմբերի, այսինքն՝ բոլոր դասարանների համար սահմանված են վերջնարդյունքները կամ չափանիշները, որոնք 4-5-ն են, սահմանված են հստակ և չափելի: Այնպես որ՝ ուսուցչի համար տեսանելի և մատչելի կլինի օգտվել դրանցից և կազմել գնահատման սանդղակներ՝ սովորողների վերջնարդյունքներին համապատասխան ձեռքբերումները գնահատելու համար: Հիմնական հասկացություններից **ինքնությունը՝ վերաբերմունք և արժևորում** ենթահասկացություններով, միավորային գնահատում չի ենթադրում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ

Գրականության ծրագրերում ընդգրկված նյութը համապատասխանում է տարիքային տվյալ խմբի առջև դրված նպատակներին և խնդիրներին, այսինքն՝ չափորոշյալ սահմանված վերջնարդյունքներին ամբողջությամբ:

Նկատի ունենալով սովորողների տարիքային առանձնահատկությունները, նրանց հետաքրքրության շրջանակը և պահանջունքները՝ նախատեսվում են նյութերի ընտրության հետևյալ շրջանակը՝

- միջին դպրոցի երկրորդ աստիճան. 13-15 տարեկան աշակերտների հետաքրքրության ոլորտը կազմում են կենսագրական, հերոսական բնույթի պատմությունները, այդ պատճառով էլ տարիքային այս խմբի համար պիտի ընտրվեն նշանավոր մարդկանց կենսագրականներ, հերոսական պատմություններ:
- ավագ դպրոցի կամ 15-17 տարեկան աշակերտների հետաքրքրության ոլորտը սեփական ես-ի շուրջ է պտտվում. տեքստերը պիտի համապատասխանեն նրա անձնական հետաքրքրությունները բավարարելուն, մասնագիտական կողմնորոշման հարցերը լուծելուն:

7-12-րդ դասարաններում գրականության **ծրագրերը** ներկայացված են աղյուսակների տեսքով: Աղյուսակները կազմված են հետևյալ բաժիններից՝

1. Թեմայի անվանումը, ժամաքանակը
2. Նպատակները
3. Վերջնարդյունքները
4. Բովանդակությունը
5. Առաջարկվող գործունեության ձևերը
6. Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացությունները
7. Միջառարկայական կապերը
8. Կապը Հանրակրթության պետական չափորոշչի վերջնարդյունքների հետ

Յուրաքանչյուր դասարանում ուսումնառելու համար առանձնացվել են որոշակի *թեմաներ (1)*, որոնք համապատասխանում են տարիքային տվյալ խմբի հետաքրքրություններին, առանձնահատկություններին և պահանջներին:

Նախ նշվում են *դասարանը*, տվյալ դասարանում հայոց կամ մայրենի լեզվի և գրականության ընդհանրական *ժամաքանակը (1)* ուսումնական տարվա համար, ապա՝ *թեմայի վերնագիրը (1)*, տվյալ թեմային տրամադրվող մոտավոր *ժամաքանակը*: Հաջորդող հորիզոնական պլանակներում նշվում են թեմայի ուսումնառության *նպատակները (2)*, ապա ակնկալվող *վերջնարդյունքները (3)*, այսինքն՝ տվյալ թեմայի ուսումնասիրության ավարտին ինչ պիտի իմանա և կարողանա աշակերտը: Հիմնական շեշտադրումը սովորողի կարողունակությունների, բանավոր և գրավոր խոսք կազմելու հմտության զարգացումն է:

Գրականության ուսումնառությունը 7-12-րդ դասարաններում: Սեփական անձի ինքնաճանաչողության, ինչպես նաև աշխարհաճանաչողության համար ծանրակշիռ դեր ունի գրականության ուսումնասիրությունը, որը մարդկանց, սեփական անձը, աշխարհը ճանաչելու, մարդկանց հարաբերությունները վերլուծելու և արժևորելու, հոգատար և կարեկից վերաբերմունք դրսևորելու սեփական անձի, մտերիմների, շրջապատի մարդկանց նկատմամբ, ինչպես նաև գեղեցիկին և կյանքի բանաստեղծությանը հաղորդակից լինելու յուրօրինակ հնարավորություն է:

Կարողունակություններ ձևավորելու նպատակն իրականացնելու համար գրականություն ծրագրերը կազմելիս հաշվի են առնվել սովորողի տարիքային առանձնահատկություններով պայմանավորված հետաքրքրությունները, ինչպես նաև կառուցվածքային և համակարգված մտածողություն ձևավորելու շարունակականության ապահովումը:

Այս նպատակով հայ և արտասահմանյան գրականության ընտրվի նմուշների միջոցով **հանրակրթական դպրոցի միջին՝ 7-9-րդ դասարաններում** սովորողները կձանոթանան *գրական սեռեր, ժանրեր, երկի կառուցվածք, կոնֆլիկտ, կերպար* եզրույթներին, կպատասխանեն հիմնական և առնչակից գաղափարական հարցադրումներին, կբացատրեն կոնֆլիկտի, կերպարի զարգացումները, կտարբերեն հեղինակի և պատմողի կերպարները, կձանոթանան տեքստը տեքստում կառույցին, կհասկանան պատճառահետևանքային, միջառարկայական կապերն ու առնչությունները, կկազմեն բանավոր և գրավոր խոսք՝ կիրառելով հայոց լեզվից սովորածը, ինչպես նաև, օգտագործելով ժամանակակից տեխնիկական միջոցներն ու հնարավորությունները, հանդես կգան դերային մեկնաբանություններով՝ դրսևորելով սեփական մոտեցումները, արտահայտելով վերաբերմունքը քննարկվող երևույթների նկատմամբ: Այս ամենի արդյունքում սովորողը կկարողանա զարգացնել քննական մտածողություն, արտահատել սեփական հիմնվորված դիրքորոշումը, լսել և հաշվի առնել դիմացինի տեսակետը, բացատրել սեփական ընտրությունը՝ արժևորելով նաև մյուսների տեսակետները ու մոտեցումները:

Ավագ դպրոցի գրականության ծրագրում առաջարկվում են ընդհանրական թեմաներ՝ թույլ տալով ուսուցչին և սովորողին համատեղ պլանավորման արդյունքում ընտրել նախընտրելի գործերը կամ հեղինակներին և ելնելով առարկայական նպատակներից՝ հասնել վերջնարդյունքներին, որոնք հիմնված են ոչ միայն ճանաչողության, այլև մտածողության զարգացման, կարողունակությունների ձևավորման վրա:

Ավագ դպրոցում գրականություն առարկայի ուսումնառությունն ապահովում է եռաչափության սկզբունքը: Այս նպատակով գրականագիտական տարրական գիտելիքների իմացությունը, գրողական տեխնիկայի կիրառության բացատրությունը, պատճառահետևանքային կապերի վերլուծությունը սովորողին հնարավորություն կտան ապահովելու մտածողության խորություն և ծավալայնություն, առավել հստակ տեսնելու գրականությունը ընդհանուր ուսումնական-առարկայական համատեքստում, կատարելու համեմատական վերլուծություններ, տեքստն ընկալելու և մեկնաբանելու համատեքստում և նրանից դուրս, բացատրելու միջառարկայական կապերը, և այս ամենն արտահայտելու թե՛ բանավոր, թե՛ գրավոր խոսքով՝ հիմնվելով փաստերի և սեփական դիտարկումների վրա:

Ավագ դպրոցում նորությունը գրական երկերի ընտրության հնարավորությունն է ոչ թե ըստ գրականագիտական ժամանակագրության, այլ ըստ գրական սեռերի և ժանրերի, աշակերտի տարիքային առանձնահատկությունների և հետաքրքրությունների:

Ըստ ժանրերի դասակարգման դեպքում հաշվի են առնվել գրական երկերի քննության հնարավորությունը՝ ժանրային առանձնահատկություններից և պահանջներից ելնելով: Ասենք, եթե ուսումնասիրվում է էպիկական սեռի *պատմվածք* ժանրը, ապա ներկայացվում են ժանրին բնորոշ առանձնահատկությունները, ապա ընթերցում և հետազոտական աշխատանք են կատարում հայ և արտասահմանյան գրականությունից ընտրված պատմվածքների հիման վրա: *Ըստ անձնային հետաքրքրությունների* բաժանման դեպքում 11-րդ դասարանի ծրագրում տեղ են գտել սեփական անձի բացահայտմանը նպաստող քննարկական ստեղծագործություններ, հայ և համաշխարհային գրականության ընտիր արձակ նմուշներ: Սա սովորողին հնարավորություն կտա երկխոսելու ինքն իր հետ, վերլուծելու սեփական անձը և զգացմունքները, հասկանալու մարդ-բնություն փիլիսոփայական կապը, տեսնելու սեփական անձը ժամանակի, տարածության համատեքստում, ինչպես

նաև վերլուծելու անհատ-հասարակություն հարաբերությունները գրական ստեղծագործություններում և դրանցից դուրս՝ հանրության կյանքում:

Ավագ դպրոցի ավարտական դասարանում առաջարկվում են հետևյալ բաժինները.

- **«Գրողներ, տեքստեր, ընթերցողներ».** սովորողները գրական և ոչ գրական տեքստերի միջոցով կանդրադառնան, թե տեքստի միջոցով գրողը ինչպես է կապ հաստատում ընթերցողի հետ, ինչ միջոցներ և գրական ամենատարբեր հնարներ է կիրառում ընթերցողի զգացմունքների և բանականության վրա ազդելու նպատակով, որից էլնելով էլ ընթերցողը համաձայնում կամ վիճում է հեղինակի հետ:
- **«Ժամանակ և տարածություն».** սովորողները կանդրադառնան տարբեր ժամանակների ու մշակույթների գրական տեքստերին, որոնց շնորհիվ կբացահայտեն, թե գրականության միջոցով ինչպես է ընթերցողը հաղորդակից դառնում այլ մշակույթներին, ինչ արդի խնդիրներ է արժարժում ոչ մեր ժամանակներում ստեղծված գրականությունը, ինչպես է փոխվում տեքստի ընկալումը՝ կախված մշակույթից և ժամանակից, ինչպես է լեզուն արտացոլում գրական երկի ժամանակն ու տեղը:
- **«Միջտեքստային կապեր».** սովորողները կառնչվեն տարբեր տեքստերի միջև գոյություն ունեցող կապերին՝ սկսած վերնագրից, բնաբանից մինչև հղումների համակարգերն ու գաղափարական հարցադրումները: Նրանք հնարավորություն կստանան բացահայտելու անցյալ և ներկա գրական կապերը, հասկանալու տեքստերի ընդհանրությունները կամ շեղումները ընդունված ձևերից: Այս բաժնի հետազոտական հիմքը համեմատական վերլուծությունն է տարբեր տեքստերի միջև, ինչպես նաև միևնույն խնդրի, թեմայի բազմաթիվ դրսևորումների և տեսակետների քննությունը:

Բացի դրանից՝ ուսումնասիրվող գրական երկերի և հեղինակների ազատ ընտրությունը նպաստում է տարբերակված ուսուցման իրականացմանը. սովորողները հնարավորություն կունենան առաջարկված ստեղծագործությունների և հեղինակների ցանկից ընտրելու իրենց առավել հոգեհարազատ երկեր՝ դրանով ընդլայնելով հետաքրքրության և իմացության շրջանակը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր (5) բաժնում ներկայացված են դասաժամին կամ դրանից դուրս սովորողի կատարելիք գործը: Այս բաժինը կառուցված է պարզից բարդը գնալու սկզբունքով և հիմնականում հենվում է ամերիկացի մանակավարժ և հոգեբան Բենջամին Բլումի աստիճանակարգով սահմանված բայերով գործողության քայլաշարի վրա: Այս սկզբունքով աշխատելու դեպքում ապահովվում է տարբերակված ուսուցումը, ինչպես նաև աշակերտի գործունեության բազմազանությունը նույն թեմայի շրջանակում:

Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ (6) բաժնում առանձնացվել են ութ հասկացություններ, որոնցից 2-3-ը կարող են կիրառվել տվյալ թեմայի ուսումնառության շրջանակում: Դրանք ապահովում են հայոց լեզվից և գրականությունից ուսուցանվող թեմայի կապը այլ առարկաների հետ: Առանձնացվել են հետևյալ հասկացությունները՝

1. Օրինաչափություն
2. Պատճառ և հետևանք
3. Կառուցվածք և գործառույթ
4. Կայունություն և փոփոխություն
5. Անհատներ և հարաբերություններ
6. Ժամանակ և տարածություն
7. Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ
8. Փոփոխություն և զարգացում

Ծրագրերում հաջորդ բաժինը **Միջառարկայական կապերն են**, որտեղ ցույց են տրվում, թե ինչպես կարելի է գրականության տվյալ թեման կապել այլ առարկաներից ուսումնասիրվող թեմաների հետ:

Վերջին բաժնում նշվում են այն համարները, որոնք **Հանրակրթության պետական չափորոշչով սահմանված** տարիքային տվյալ խմբին ներկայացվող վերջնարդյունքներին են համապատասխանում:

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒ ԹՅՈՒՆ	ԵՆԹԱՀԱՍԿԱ ՑՈՒ ԹՅՈՒՆՆԵՐ	7-րդ դասարան	8-րդ դասարան	9-րդ դասարան
ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒ ԹՅՈՒՆ	Բովանդակություն	Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը, մեկնաբանի՝ հիմնվելով գրական օրինակների վրա:	Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը /գաղափարները:	Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը /գաղափարները:
		Կատարի տեղին և նպատակային հարցադրումներ, ճիշտ եզրահանգումներ, կանխագուշակի՝ հիմնվելով առկա ի վրա:	Տարբերակի տեքստում արտահայտված գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:	Դուրս բերի գլխավոր առանցքային հարցադրումները, ճանաչի արդիականությունը, հիմնավորի՝ կյանքից և գրականությունից գտնելով համապատասխան օրինակներ:
		Դուրս բերի համատեքստային բառեր ու աշխատի դրանցով, համեմատի՝ զուգադրի և հակադրի տեքստերը, տեքստերից սովորած պատկերավորման միջոցները կիրառի խոսքում:	Մեկնաբանի գաղափարը՝ հիմնվելով գրական օրինակների վրա:	Մեկնաբանի գրական երկի, գրական կերպարի զարգացման պատճառահետևանքային կապերը:
		Հասկանա և մեկնաբանի գրական-գեղարվեստական կերպարի դերը գրվածքում:	Մեկնաբանի գրական կերպարը, բացատրի դրա զարգացումը:	Մեկնաբանի՝ ելնելով ժանրային առանձնահատկություններից:
	Ձև	Տարբերի գրական սեռերը և ժանրերը:	Ճանաչի գրական սեռերը, ժանրերը, տարբերակի դրանց առանձնահատկությունները, կերպավորման սկզբունքները:	Ճանաչի և տարբերակի ստեղծագործության ժանրը՝ ելնելով գրական առանցքային առանձնահատկություններից:
		Իմանա, պատկերացում կազմի գրական կոնֆլիկտի (բախման) մասին:	Հասկանա և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը:	Ընդհանրական պատմողի (նարատորի) դիտանկյան առանձնահատկությունների մասին:
		Ճանաչի գրական կոնֆլիկտի տիպարագման հաջորդական աստիճանները:	Ընդհանրական պատկերացում կազմի և մեկնաբանի պատումի կառուցման «տեքստը տեքստում» ձևը:	Տարբերակի պատմողի դիտանկյան ձևերը, մեկնաբանի դրանց կապը գրական ժանրի հետ:
		Կյանքից և գրականությունից առանձնացնի կոնֆլիկտի տարբեր ձևեր:	Գտնի «տեքստը տեքստում» ձևը այլ տեքստերում, զուգահեռներ տանի մուլտիմիդի, ֆիլմի հետ:	Զուգահեռներ տանի գրականության և մուլտիմիդի, ֆիլմի պատմողների դիտանկյունների միջև:
ՍՏԵՂԾԱՐԱՐՈՒ ԹՅՈՒՆ	Տեքստի հետազոտում	Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի օգտագործած բառապաշարը:	Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի օգտագործած բառապաշարը:	Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի օգտագործած բառապաշարը:
		Գտնի և մեկնաբանի գրողի օգտագործած գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները:	Հասկանա և վեր հանի տեքստում ձևաբանական միջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:	Հասկանա և մեկնաբանի տեքստում շարահյուսական միջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:

		Քացատրի՝ տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանի, միջավայրի արտահայտման կերպը:	Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատ մող (նարատոր) - տեքստ դիրքից:	Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների կողմից կերտված կերպարների առանձնահատկությունները:
		Գտնի և մեկնաբանի ստեղծագործության կոնֆլիկտն ապահովող հակադիր բևեռի կամ բևեռների բախումը:	Ուսումնասիրի և մեկնաբանի Մտեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից:	Համեմատի՝ համադրի և հակադրի պատմողի դիտանկյան ձևերը տարբեր ստեղծագործություններում:
	Տեքստի ստեղծում	Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրի հերոսներ/կերպարներ և հորինի վերջիններիս բնավորությունն արտահայտող խորհրդանիշեր (կենդանի, իր, գույն և այլն):	Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրի պատմողներ (նարատորներ) և ստեղծի վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ:	Կարդացած ստեղծագործությունների համար հորինի նոր վերնագրեր:
		Մտապատկերումներ անի, կատարի կռահումներ (բանավոր և գրավոր):	Ընտրի որևէ ստեղծագործություն, փոխի ավարտը՝ ստեղծելով կոնֆլիկտի լուծման նոր տարբերակ/տարբերակներ:	Առաջարկի գրքի շապիկի նոր ձևավորում և սյուժե տալիս նկարագրումներ (գույն, պատկեր և այլն)՝ կապելով դրանք տեքստի հետ:
		Լսածը կամ կարդացածը վերարտադրի ստեղծագործաբար:	Լսածը կամ կարդացածը վերարտադրի ստեղծագործաբար:	3.Գրի միևնույն դիպաշարն ունեցող կարճ պատումներ՝ օգտագործելով պատմողի տարբեր դիտանկյուններ:
		Գրի կարճ պատում՝ կիրառելով կոնֆլիկտի և դիպաշարի զարգացումն ապահովող հաջորդական աստիճանները (նախադրություն, հանգույց, գործողության զարգացում, զագաթնակետ, գործողության անկում, լուծում):	Գրի կարճ պատում՝ կիրառելով պատումի կառուցման «տեքստը տեքստում» ձևը:	Գրի պատումի տարբերակներ՝ երկու դիտանկյունից էս, շրջապատում գտնվող կենդանի կամ իր:
ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆ	Վերաբերմունք վարքագիծ	Հաղորդակցվի և համագործակցի վստահորեն, դրսևորի հանդուրժողականություն: Լսի դիմացինին առանց ընդհատելու և դրսևորի հարգալից երաբերմունք:	Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով և զարգացնելով թիմային մտածողություն: Լսի դիմացինին առանց ընդհատելու և դրսևորի հարգալից վերաբերմունք:	Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, դրսևորի առաջնորդի հատկություններ: Համբերությամբ լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն:
		Կարողանա ճիշտ ձևակերպել հարցը և որոնել լուծման ուղիները:	Կարողանա ճիշտ ձևակերպել հարցը և որոնել լուծման ուղիները:	Կարողանա ճիշտ ձևակերպել հարցը կամ հիմնախնդիրը և որոնել լուծման ուղիները:
		Հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը:	Հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը:	Փաստերով հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը և դիրքորոշումը:

	Արժևորում	Հասկանա և գնահատի հայ և համաշխարհային գրականության իմացությունը որպես սեփական անձի ձևավորման և ինքնաճանաչման կարևոր պայման:	Հայ և համաշխարհային գրականության միջոցով հասկա և արժևորի սեփական և այլ ազգերի մշակույթը:	Հայ և համաշխարհային գրականության օրինակով ճանաչի և արժևորի բարին, գեղեցիկը, վեհը:
		Հասկանա և արժևորի հայ գրականության դերը այլ ազգերի գրականության յունների շարքում:	Հասկանա և գնահատի գրականության դերը արվեստի այլ բնագավառների համատեքստում:	Հասկանա և գնահատի գրականության միջոցով պատկերավոր խոսք ձևավորելու հնարավորությունն ու դրա կիրառությունը այլ ոլորտներում:
		Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին:	Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին:	Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին:
		Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ և ընթերցասիրություն ողջ կյանքի ընթացքում:	Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ և ընթերցասիրություն ողջ կյանքի ընթացքում:	Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ և ընթերցասիրություն ողջ կյանքի ընթացքում:

Գրականության ուսումնառության վերջնարդյունքները

ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ
10-12-րդ դասարան

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ	ԵՆԹԱՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	10-րդ դասարան	11-րդ դասարան	12-րդ դասարան
ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	Բովանդակություն	Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները:	Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, հիմնավորի արդիականությունը:	Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, ճանաչի և մեկնաբանի արդիականությունը:
		Հիմնավորի տեքստի արդիականությունը՝ ներգրավելով տարբեր ժամանակաշրջանների, ոճերի, մշակույթների, ժանրերի տեքստեր՝ մեկնաբանի դրանց նշանակությունը և ասելիքը:	Մեկնաբանի տեքստը համատեքստում և դրանից դուրս:	Մեկնաբանի տեքստը համատեքստում և դրանից դուրս:
		Ներկայացնի և մեկնաբանի տեքստերը մշակութային համատեքստում, տեղական և համամարդկային հիմնահարցերը, վերաբերմունքը դրանց նկատմամբ, դրանց մեկնաբանությունների բազմազանությունը:	Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները ստեղծագործություններում: <i>Խորացված ուսուցման սաների համար.</i>	Համեմատի ՝ գուգադրի և հակադրի գրական ստեղծագործությունները:
		Զարգացնի կապերը լեզվի և գրականության և արվեստի այլ բնագավառների միջև:	Մեկնաբանի տեքստում կիրառված գրողական տեխնիկան (միջտեքստայնություն, մտքի հոսք, բազմաձայնություն և այլն):	Մեկնաբանի տեքստերի արտահայտած գաղափարական հարցադրումները, ասելիքը:

	Ձև	Հասկանա և բացատրի կերպավորման սկզբունքները՝ ելնելով գրական ուղղություն ներից:	Հասկանա և բացատրի գրական երկի նպատակը:	Հասկանա և բացատրի գրական երկի նպատակը, ասելիքը:
		Հասկանա գրական երկի կառուցվածքը, կառուցվածքային տարրերը, բացատրի դրանց փոխկապակցվածությունը, գրական կերպարի զարգացման քայլաշարը:	Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը, դրանց փոխկապակցվածությունը, գրական կերպարի զարգացման քայլաշարը:	Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը, դրանց փոխկապակցվածությունը, գրական կերպարի հոգեբանական զարգացման քայլաշարը:
		Տարբերակի տեքստը և համատեքստը, մեկնաբանի տեքստի գաղափարը համատեքստում և դրանից դուրս:	Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը և արտատեքստային հղումները:	Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը, ներտեքստային և արտատեքստային հղումները:
		Մեկնաբանի տեքստերը՝ ելնելով ժանրային առանձնա հատկություններից:	Մեկնաբանի գրական կերպարի զարգացումը, ներքին և արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:	Մեկնաբանի գրական կերպարի զարգացումը, ներքին և արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:
ՍՏԵՂԾԱՐԱՐՈՒ ԹՅՈՒՆ	Տեքստի հետազոտում	Հասկանա և մեկնաբանի գրողի ընտրած ոճական միջոցների բազմազանությունը:	Հասկանա և մեկնաբանի գրող- ընթերցող կապը գրական ստեղծագործության միջոցով:	Հասկանա և մեկնաբանի գրող- ընթերցող կապը գրական ստեղծագործության միջոցով:
		Բացատրի տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանի, միջավայրի արտահայտման միջոցները:	Համեմատի , համադրի և հակա դրի տարբեր հեղինակների գրե լածերը, կերպարների կերտ ման հեղինակային առանձնա հատկությունները:	Բացատրի պատումի ժամանակը:
		Բացատրի տարբեր ժանրերին բնորոշ լեզվաոճական առանձնա հատկությունները:	Բացատրի ժանրին առանձնա հատուկ տարրերի ներթափանցումը մեկ այլ ժանրի մեջ, ոճա կան տարբեր հնարների կիրառման նպատակը:	Համեմատի , համադրի և հակա դրի տարբեր հեղինակների գրելաոճերը, լեզվական հոմա նիշների կիրառությունները, կերպարների կերտման առանձնահատկությունները, ժանրին առանձնահատուկ տարրերի ներթափանցումը մեկ այլ ժանրի մեջ, ոճական տարբեր հնարների կիրառման նպատակը:
		Ինքնուրույնաբար կատարի գրականագիտական դատողություններ՝ հիմնվելով փաստերի վրա:	Ինքնուրույնաբար կատարի գրականագիտական դատողություններ՝ հիմնվելով փաստերի վրա:	Ճիշտ և տեղին օգտագործի գրականագիտական տերմինները:
	Տեքստի ստեղծում	Գրի կարճ պատում՝ ստեղծելով միջտեքստային կապեր (վերնա գիր, բնաբան, ակնհայտ կամ ոչ ակնհայտ կերպով արված հղումներ և այլն):	Գրի կարճ պատում՝ մտածված կերպով խախտելով կոնֆլիկտի և դիպա շարի զարգացումն ապահո վող հաջորդական աստի ճանների հերթականությունը:	Գրի կարճ պատում պատմության ժամանակի (տեքստից դուրս գտնվող իրադարձությունների ժամանակային հերթակա նության) և պատումի ժամանա կի (տեքստում պատկերված իրադարձությունների ժամա նակային հերթականության) անհամապատասխանությամբ :

		Լսածը և կարդացածը վերաշարա դրի ստեղծագործաբար:	2. Լսածը և կարդացածը վերաշարա դրի ստեղծագործաբար:	Վերաշարադրի մտապատկերում և երևակայության մեջ ծնված պատկերները:
		Ստեղծի փոթաբառ սիրելի գրքի կամ ստեղծագործության վերաբերյալ (անհատական կամ խմբային աշխատանք):	Ըստ ստեղծագործության գրի բեմագիր (անհատական կամ խմբային աշխատանք):	3.Ըստ ստեղծագործության գրի ներկայացման, կինոնկարի բեմագիր:
		Ստեղծի գովազ սիրելի գրքի կամ ստեղծագործության վերաբերյալ (անհատական կամ խմբային աշխատանք):	Կատարի թարգմանություն (անհատական կամ խմբային աշխատանք):	Կատարի թարգմանություն ներ և փոխադրություններ:
ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆ	Վերաբերմունք վարքագիծ	Հաղորդակցվի և համագործակցի վստահորեն և ստեղծագործաբար:	Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն:	Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, դրսևորի առաջնորդի (լիդերի) հատկություններ:
		Լսի դիմացինին:	Դրսևորի առաջնորդին (լիդերին) բնորոշ հատկություններ:	Դրսևորի քննական և դատողական մտածողություն:
		Ցուցաբերի քննական և դատողական մտածողություն:	Ցուցաբերի քննական և դատողական մտածողություն:	Ցուցաբերի քննական և դատողական մտածողություն:
		Հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը:	Համբերությամբ լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն:	Համբերությամբ լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն:
	Արժևորում	Հասկանա և գնահատի հայ և համաշխարհային գրականության իմացությունը որպես սեփական անձի ձևավորման և ինքնաճանաչման կարևոր պայման:	Հայ և համաշխարհային գրականության միջոցով հասկանա և արժևորի սեփական և այլ ազգերի մշակույթը:	Հայ և համաշխարհային գրականության օրինակով ճանաչի և վերաբրժևորի բարին, գեղեցիկը, վեհը:
		6. Հասկանա և արժևորի հայ գրականության դերը այլ ազգերի գրականությունների շարքում:	Հասկանա և գնահատի գրականության դերը արվեստի այլ բնագավառների համատեքստում:	Հասկանա և գնահատի գրականության միջոցով պատկերավոր խոսք ձևավորելու հնարավորությունն ու դրա կիրառությունն այլ ոլորտներում:
		Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից իր կողքին ապրող գրողներին:	Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից իր կողքին ապրող գրողներին:	Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից իր կողքին ապրող գրողներին:
		Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ և ընթերցասիրություն ողջ կյանքի ընթացքում:	Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ և ընթերցասիրություն ողջ կյանքի ընթացքում:	4.Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ և ընթերցասիրություն ողջ կյանքի ընթացքում:

Գրականություն 7-րդ դասարան
Շաբաթական 3 ժամ, ընդհանուրը՝ 102 ժամ

Թեմա 1	
Բանաստեղծություն	
Նպատակեր	
<p>Տեքստի ընթերցում: Տեքստի ընկալում: Տեքստի ուսումնասիրում: Նոր տեքստի ստեղծում:</p>	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանալ և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը, մեկնաբանի այն: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը: Գտնի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, սովորածը կիրառի խոսքում: Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը: Բացատրի ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Բացատրի ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում հույզը, զգացմունքը: Արտահայտիչ կարդա տեքստը՝ փոխանցելով զգացողություն, գաղափար, խոսքի գեղագիտություն: Ընդհանրական պատկերացում կազմի տաղաչափության և բանաստեղծական ռիթմի մասին: Հաղորդակցվի և համագործակցի վստահորեն, լսի դիմացինին, կարողանա ձիշտ ձևակերպել հարցը: Հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Ե. Չարենց - «Ես իմ անուշ Հայաստանի», «Հեռացումի խոսքեր», ևս մեկ կամ երկու բանաստեղծություն ուսուցչի և աշակերտի ընտրությամբ¹: Ն. Չարյան - «Հայրենի տուն»: Հ. Շիրազ - «Թագադրում», «Գարնանամուտ»: Հ. Սահյան - «Անտառում», ևս մեկ կամ երկու բանաստեղծություն ուսուցչի և աշակերտի ընտրությամբ: Պ. Սևակ - «Քիչ ենք, բայց հայ ենք»: Սիլվա Կապուտիկյան - «Քելե, լառ», մեկ-երկու բանաստեղծություն աշակերտի և ուսուցչի ընտրությամբ: Հովհաննես Գրիգորյան - «Հայաստան», մեկ-երկու բանաստեղծություն աշակերտի և ուսուցչի ընտրությամբ:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Տեքստում գտնել, ընդգծել կամ դուրս գրել պատկերավորման միջոցները՝ մակդիր, համեմատություն, փոխաբերություն: Համեմատել և բացատրել գրողի օգտագործած բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը: Տեքստում գտնել գլխավոր գաղափարն արտահայտող նախադասությունը կամ բանալի միտքը, բացատրել: Ցույց տալ և բացատրել բանաստեղծական տեքստի կառուցվածքի, ձևի, հանգավորման և բովանդակության կապը: Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում: Համեմատել բանաստեղծական տարբեր տեքստեր: Կարդացած ստեղծագործությունների համար ընտրել միանման հույզ, ապրում առաջացնող խորհրդանիշեր (երաժշտություն, գույն և այլն): Մեկ նախադասությամբ բնութագրել կարդացած տեքստը: Մտապատկերումներ անել, կատարել կոահումներ (բանավոր և գրավոր): Բանաստեղծական տեքստը վերածել արձակի՝ նոր ձևով կիրառելով հեղինակի գործածած պատկերավորման միջոցները: Գրել կարծիք բանաստեղծության մասին: Բանաստեղծությունը գովազդել թռուցիկներով, բացիկներով, ձայնագրել փոթբասթ:</p>	<p>Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը: Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը: Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:</p>

¹ Կամ ընտրական ստեղծագործությունների համար տրվելու է առանձին, ծավալուն ցանկ:

Միջառարկայական կապեր
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ տեղագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին: Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն: Հասարակագիտություն. Հույզեր, հոգեկան վիճակներ, որոնք դառնում են գրականության նյութ: Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարազարդումներ, մեղեդիներ և այլն:</p>
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ37, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Մ1, Մ7, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ29, Մ30, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>

Թեմա 2	
Պատմվածք	
Նպատակներ	
<p>Տեքստի ընթերցում: Տեքստի ընկալում: Տեքստի ուսումնասիրում: Նոր տեքստի ստեղծում:</p>	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը, մեկնաբանի այն: Գտնի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները: Կատարի ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում: Գտնի համատեքստային բառեր ու աշխատի դրանցով, համեմատի՝ զուգադրի և հակադրի տեքստերը, տեքստերից սովորած պատկերավորման միջոցները կիրառի խոսքում: Բացատրի՝ ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Հասկանա և մեկնաբանի գրական-գեղարվեստական կերպարի դերը գրվածքում: Տարբերի գրական սեռերը և ժանրերը: Իմանա, պատկերացում կազմի գրական կոնֆլիկտի (բախման) մասին: Կյանքից և գրականությունից առանձնացնի կոնֆլիկտի տարբեր ձևեր: Ճանաչի դիպաշարի զարգացման հաջորդական աստիճանները: Հաղորդակցվի և համագործակցի վստահորեն, լսի դիմացիին, կարողանա ճիշտ ձևակերպել հարցը, հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Դերենիկ Դեմիրճյան, «Ավելորդը» պատմվածքը: Ակսել Բակունց, «Սպիտակ ձի» պատմվածքը: Հրանտ Մաթևոսյան, «Կանաչ դաշտը» պատմվածքը, «Մեր վագրը» ժողովածուից ընտրվի պատմվածքներ: Ուիլյամ Մարտյան, «Նարինջները», «Հինգ հասած տանձ», «Ծիծաղ» պատմվածքները: Գրիգ. «Հիսուսի կատուն» պատմվածքը: Լյուդվիգ Թոմա, «Քեռի Ֆրանցը» պատմվածքը:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Գտնել դիպաշարի հաջորդական ընթացքը ցույց տվող տարրերը՝ նախադրություն, հանգույց, գործողության զարգացում, գագաթնակետ, գործողության անկում, լուծում: Գտնել ապացույցներ երկի ժանրային պատկանելությունը որոշելու համար: Մեկնաբանել հերոսների արարքների տրամաբանությունը և հաջորդականությունը: Կարդալ, դուրս գրել յուրաքանչյուր հերոսին բնութագրող հատվածները: Կազմել պատմվածքի դիպաշարի քարտեզը: Համեմատել և մեկնաբանել դեպքերի կատարման վայրերը, դրանց նկարագրությունները: Բացատրել տեքստի գլխավոր գաղափարը, ասելիքը, բովանդակությունը: Համեմատել և մեկնաբանել գրողի օգտագործած բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի զարգացման հաջորդական աստիճանները: Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Անհատներ և հարաբերություններ – գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը: Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:</p>

<p>միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը: Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրել հերոսներ /կերպարներ և հորինել վերջիններիս բնավորությունն արտահայտող խորհրդանիշեր (կենդանի, իր, գույն և այլն): Գրել ստեղծագործական փոխադրություն: Գրել կարճ պատում՝ կիրառելով կոնֆլիկտի և ամբողջ դիպաշարի զարգացումն ապահովող հաջորդական աստիճանները (նախադրություն, հանգույց, գործողության զարգացում, գագաթնակետ, գործողության անկում, լուծում): Բանավոր և գրավոր հաղորդել, վերարտադրել դեպքերի ընթացքը որպես ականատես, մասնակից կամ կերպարներից մեկի անունից: Ըստ պատմվածքի գրել բեմագիր (սցենար). ընկերների հետ նախապատրաստել և բեմադրել պատմվածքը:</p>	
Միջառարկայական կապեր	
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ ստեղծագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին: Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն: Հասարակագիտություն. «Կոնֆլիկտ» հասկացությունը կյանքում և գրականության մեջ: Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարազարդումներ, մեղեդիներ և այլն:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Մ1, Մ7, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	

Թեմա 3
Վեպ
Նպատակներ
<p>Տեքստի ընթերցում: Տեքստի ընկալում: Տեքստի ուսումնասիրում: Նոր տեքստի ստեղծում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը, մեկնաբանի այն: Գտնի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները: Գտնի համատեքստային բառեր ու աշխատի դրանցով, համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը, տեքստերից սովորած պատկերավորման միջոցները կիրառի խոսքում: Բացատրի ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Հասկանա և մեկնաբանի գրական-գեղարվեստական կերպարի դերը գրվածքում: Տարբերի գրական սեռերը և ժանրերը: Իմանա, պատկերացում կազմի գրական կոնֆլիկտի (բախման) մասին, կյանքից և գրականությունից առանձնացնի կոնֆլիկտի տարբեր ձևեր: Գտնի և մեկնաբանի ստեղծագործության կոնֆլիկտն ապահովող հակադիր բևեռի կամ բևեռների բախումը: Ճանաչի դիպաշարի զարգացման հաջորդական աստիճանները: Հաղորդակցվի և համագործակցի վստահորեն, լսի դիմացինին, կարողանա ճիշտ ձևակերպել հարցը, հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը, կատարի տեղին և նպատակային հարցադրումներ, ճիշտ եզրահանգումներ, կանխագուշակի հիմնվելով առկա փաստերի վրա:</p>
Բովանդակություն
<p>Ստեփան Զորյան, «Ինքնակենսագրական նոթեր» Վահան Թոթովենց, «Կյանքը հին հռոմեական ճանապարհի վրա» վեպից հատվածներ: Գուրգեն Մահարի, «Պատանեկություն» վեպից հատվածներ: Հ. Զուդերման, «Հոգսը» վեպից հատվածներ: Ուիլյամ Մարոյան, «Մարդկային կատակերգություն» վեպից հատվածներ: Ռ. Պալասիո, «Հրաշքը» հատվածներ:</p>

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Տեքստը բաժանել տրամաբանական հատվածների, դրանց համար հարցեր մշակել։</p> <p>Պատասխանել դասընկերների կազմած հարցերին՝ փորձելով բացատրել տեքստի գլխավոր գաղափարը։</p> <p>Ուսումնասիրել տեքստը, գտնել և ցույց տալ դիպաշարի բաղադրատարրերը։</p> <p>Կազմել դեպքերի հաջորդական ընթացքը ցույց տվող աղյուսակ. դեպքերը սեփական բառերով վերաշարադրել ըստ այդ աղյուսակի։</p> <p>Մեկնաբանել դեպքերի կատարման ժամանակաշրջանը, պատմական վայրը։ Գտնել լրացուցիչ նյութեր տվյալ ժամանակաշրջանի և աշխարհագրական վայրի մասին, ներկայացնել լսարանին։</p> <p>Ուսումնասիրել տվյալ հեղինակի կենսագրությունը, ցույց տալ ինքնակենսագրական վեպի և կենսագրական փաստերի միջև գոյություն ունեցող համընկնումները։</p> <p>Տեքստում գտնել նկարագրական հատվածները, ցույց տալ դրանց դերը պատումի մեջ։</p> <p>Ուսումնասիրել երկի բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ցույց տալ դրանց կապը բովանդակության հետ։</p> <p>Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում։</p> <p>Համեմատել տեքստերը, ցույց տալ դրանց նմանությունները և տարբերությունները։</p> <p>Տեքստում գտնել և դուրս գրել կերպարներին բնութագրող տողեր, արտահայտություններ. բնութագրել սեփական բառերով՝ փորձելով հասկանալ և պատճառաբանել նրանց արարքների տրամաբանությունը։</p> <p>Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրել հերոսներ/կերպարներ և հորինել վերջիններիս բնավորությունն արտահայտող խորհրդանիշեր (կենդանի, իր, գույն և այլն)։</p> <p>Գրել ստեղծագործական փոխադրություն. դեպքերը պատմել որպես ականատես կամ մասնակից։</p> <p>Բնութագրել հեղինակին՝ ըստ ինքնակենսագրական պատումի։</p> <p>Գեղարվեստական ոճով սեփական կյանքից ընտրված դեպքեր պատմել։</p> <p>Գրողի կյանքի պատմությունը վերարտադրել սեփական բառերով, նոր ձևով. կազմել գրողի դիմանկարը ըստ վեպի և կենսագրական փաստերի։</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի զարգացման հաջորդական աստիճանները։</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը։</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը։</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը։</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը։</p> <p>Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը։</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ տեղագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին։</p> <p>Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն։</p> <p>Հասարակագիտություն. «Կոնֆլիկտ» հասկացությունը կյանքում և գրականության մեջ։</p> <p>Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարագրություններ, մեղեդիներ և այլն։</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Մ1, Մ7, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	

Գրականություն 8-րդ դասարան
Շաբաթական 3 ժամ, ընդհանուրը՝ 102 ժամ

Թեմա 1
Բանաստեղծություն, բալլադ, պոեմ
Նպատակներ
<p>Տեքստի ընթերցում։</p> <p>Տեքստի ընկալում։</p> <p>Տեքստի ուսումնասիրում։</p> <p>Նոր տեքստի ստեղծում։</p>
Վերջնարդյունքներ

Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները:
Տարբերակի տեքստում արտահայտված գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:
Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը:
Հասկանա և վեր հանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:
Համեմատի՝ զուգադրի և հակադրի տեքստերը:
Հասկանա և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը:
Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատմող (նարատոր) - տեքստ դիրքից:
Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից:
Բացատրի՝ ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում հույզը, զգացմունքը:
Արտահայտիչ կարդա տեքստը՝ փոխանցելով զգացողություն, գաղափար, խոսքի գեղագիտություն:
Ընդհանրական պատկերացում **կազմի** տաղաչափության և բանաստեղծական ռիթմի մասին:
Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, լսի դիմացիին, **հայտնի** սեփական տեսակետը՝ **հիմնավորելով և մեկնաբանելով** այն:
Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:

Բովանդակություն

Պետրոս Դուրյան, «Լճակ» բանաստեղծությունը:
 Հովհաննես Թումանյան, «Թմկաբերդի առումը» պոեմը, «Փարվանա» բալլադը, «Հայոց լեռներում» բանաստեղծությունը:
 Ավետիք Իսահակյան, «Ռավեննայում», «Կտակ», ևս մեկ-երկու բանաստեղծություն ուսուցչի և աշակերտի ընտրությամբ:
 Դանիել Վարուժան, «Ձոն», «Ցորյանի ծովեր» բանաստեղծությունները:
 Մ. Մեծարենց, «Աքաքիաներու շուքին տակ», «Սիրերգ» բանաստեղծությունները:
 Վ. Տերյան, «Տխրություն», «Իմ խաղաղ երեկոն է հիմա», «Հրաժեշտի գազել», բանաստեղծությունները:
 Ռազմիկ Դավոյան, «Երեկ տխուր, այսօր ուրախ» բանաստեղծությունը:
 Խաչիկ Մանուկյան, «Բարձունքը մերն է, տղերքը չկան» բանաստեղծությունը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
---------------------------------------	--

Արտահայտիչ կարդալ, ուսումնասիրել բանաստեղծական տեքստի կառուցվածքը՝ ձևը, հանգավորումը, վանկերի քանակը յուրաքանչյուր տողում:
 Բանաստեղծական յուրաքանչյուր հատվածի համար **ընտրել** բանալի բառը, բառակապակցությունը, **բացատրել** ընտրությունը:
Ցույց տալ և բացատրել ձևի և բովանդակության կապը:
Համեմատել և բացատրել օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները:
Կազմել կարդացած բանաստեղծություններից դուրս գրած մակդիրների բառարան:
Գտնել բանաստեղծության մեջ կիրառված խորհրդանիշները, **բացատրել** դրանց դերը տվյալ տեքստում:
 Կարդացած ստեղծագործություններից **ընտրել** պատմողներ (նարատորներ) և **ստեղծել** վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ:
 Մեկ նախադասությամբ **բնութագրել** կարդացած տեքստը:
Համեմատել կարդացած բանաստեղծական տեքստերը, ցույց տալ նմանությունները և տարբերությունները:
 Բանաստեղծական տեքստը **վերածել** արձակի՝ գործածելով հեղինակից սովորած պատկերավորման միջոցները:
Մշակել երևակայական հարցազրույց բանաստեղծի հետ՝ հիմք ունենալով կարդացած բանաստեղծությունները:

Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը:
Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը:
Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափարը/գաղափարները:
Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:
Անհատներ և հարաբերություններ – հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը, տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը:
Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:

Միջառարկայական կապեր

Պատմություն. Պատմական ակնարկ տեղագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին:
Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն:
Հասարակագիտություն. Հույզեր, հոգեկան վիճակներ, որոնք դառնում են գրականության նյութ:
Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարագրություններ, մեղեդիներ և այլն:

Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Մ1, Մ7, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42

Թեմա 2	
Պատմվածք, նորավեպ	
Նպատակներ	
<p>Տեքստի ընթերցում: Տեքստի ընկալում: Տեքստի ուսումնասիրում: Նոր տեքստի ստեղծում:</p>	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները: Տարբերակի տեքստում արտահայտված գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը: Հասկանա և վեր հանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով: Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը: Մեկնաբանի գրական կերպարը, բացատրի դրա զարգացումը: Ճանաչի գրական սեռերը, ժանրերը, տարբերակի դրանց առանձնահատկությունները, կերպավորման սկզբունքները: Հասկանա և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատմող (նարատոր) - տեքստ դիրքից: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից: Ընդհանրական պատկերացում կազմի և մեկնաբանի պատումի կառուցման «տեքստը տեքստում» ձևը: Գտնի «տեքստը տեքստում» ձևը այլ տեքստերում, գուգահեռներ տանի մուլտֆիլմի, ֆիլմի հետ: Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն: Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Նար-Դոս, «Ես և նա» պատմվածքը: Ա. Իսահակյան, «Մաադիի վերջին գարունը» պատմվածքը: Գ. Զոհրապ, «Զաբուղոն» նորավեպը: Մոպասան, «Զարդը» նորավեպը /նաև ուսուցչի և աշակերտի ընտրությամբ այլ նորավեպեր Մոպասանից/ Օ՛ Հենրի, «Վերջին տերևը» /նաև ուսուցչի և աշակերտի ընտրությամբ այլ նորավեպեր/ Մարկ Տվեն, «Դրա խտ, թե՛ դժոխք» պատմվածքը:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Կարդալ և ուսումնասիրել տեքստը, ցույց տալ դեպքերի զարգացման հաջորդական ընթացքը: Ուսումնասիրել երկի բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները: Մեկնաբանել տեքստի գլխավոր գաղափարը, ասելիքը: Համեմատել տարբեր ժանրի ստեղծագործություններ, ցույց տալ նմանությունները և տարբերությունները: Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում: Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրել պատմողներ (նարատորներ) և ստեղծել վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ: Ընտրել որևէ ստեղծագործություն, փոխել ավարտը՝ ստեղծելով կոնֆլիկտի լուծման նոր տարբերակ/տարբերակներ: Մտապատկերումներ անել, կատարել կոնստումներ (բանավոր և գրավոր): Գրել ստեղծագործական փոխադրություն, փոփոխելով դեպքերի ընթացքը, հավելելով նոր հերոս կամ հորինելով նոր ավարտ: Գրել կարճ պատում՝ կիրառելով պատումի կառուցման «տեքստը տեքստում» ձևը: Պատրաստել փոթաբաթ դուր եկած պատմվածքի կամ նորավեպի մասին</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը: Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը, ժանրերը, պատումի կառուցման «տեքստը տեքստում» ձևը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափարը/գաղափարները: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը: Անհատներ և հարաբերություններ – հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը: Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ տեղագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին: Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն:</p>	

<p>Հասարակագիտություն. Դրական և բացասական կերպարների, երևույթների, արարքների սահմանումը ստեղծագործության մեջ:</p> <p>Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարագարումներ, մեղեդիներ և այլն:</p>
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Մ1, Մ7, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>

Թեմա 3	
Վեպ, վիպակ	
Նպատակներ	
<p>Տեքստի ընթերցում:</p> <p>Տեքստի ընկալում:</p> <p>Տեքստի ուսումնասիրում:</p> <p>Նոր տեքստի ստեղծում:</p>	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները:</p> <p>Տարբերակի տեքստում արտահայտված գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:</p> <p>Մեկնաբանի գաղափարը՝ հիմնվելով գրական օրինակների վրա:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը:</p> <p>Հասկանա և վեր հանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:</p> <p>Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը:</p> <p>Մեկնաբանի գրական կերպարը, բացատրի դրա զարգացումը:</p> <p>Ճանաչի գրական սեռերը, ժանրերը, տարբերակի դրանց առանձնահատկությունները, կերպավորման սկզբունքները:</p> <p>Հասկանա և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատմող (նարատոր) - տեքստ դիրքից:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից:</p> <p>Ընդհանրական պատկերացում կազմի և մեկնաբանի պատումի կառուցման՝ «տեքստը տեքստում» ձևը:</p> <p>Գտնի «տեքստը տեքստում» ձևը այլ տեքստերում, գուգահեռներ տանի մուլտֆիլմի, ֆիլմի հետ:</p> <p>Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն:</p> <p>Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Բաֆֆի, «Խենթը», հատված վեպից:</p> <p>Ա. Շիրվանզադե, «Արտիստը» վիպակը կրճատումներով:</p> <p>Է. Հեմինգուեյ, «Օերունին ու ծովը» վիպակը կրճատումներով:</p> <p>Շ. Դեյվիեր, «Աղմկոտ լռություն» հատվածներ վեպից:</p> <p>Հարպեր Լի, «Օադրասարյակ սպանելը» վեպից հատվածներ:</p> <p>Արամ Պաչյան, «Թափանցիկ շշեր» պատմվածքը:</p> <p>Հրայր Սարիբեկյան, «Հավերժական շարժիչը» պատմվածքը:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ

<p>Համեմատել և մեկնաբանել գրողի կիրառած բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները:</p> <p>Բառարաններից օգտվելով՝ կազմել տվյալ երկուսի հանդիպող անձանոթ բառերի բացատրական, հոմանիշների, հակահոմանիշների բառարաններ:</p> <p>Ուսումնասիրել ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը:</p> <p>Բացատրել ստեղծագործության բովանդակության և ձևի կապը:</p> <p>Տեքստում գտնել և մեկնաբանել յուրաքանչյուր կերպարին բնութագրող հատվածները:</p> <p>Տեքստից քաղված որոշակի փաստերի հիման վրա որոշել դեպքերի կատարման ժամանակաշրջանը և աշխարհագրական վայրը:</p> <p>Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրել պատմողներ (նարատորներ) և ստեղծել վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ:</p> <p>Ընտրել որևէ ստեղծագործություն, փոխել ավարտը՝ ստեղծելով կոնֆլիկտի լուծման նոր տարբերակ/տարբերակներ:</p> <p>Մտապատկերումներ անել, կատարել կոնստրուկտիվ (բանավոր և գրավոր) դեպքերի զարգացման նոր հնարավորության մասին:</p> <p>Գրել ստեղծագործական փոխադրություն՝ սեփական բառերով վերաշարադրելով կարդացածի բովանդակությունը:</p> <p>Գրել կարճ պատում՝ կիրառելով պատումի կառուցման «տեքստը տեքստում» ձևը:</p> <p>Գրական երկը համեմատել կինոնկարի կամ երաժշտական ստեղծագործության հետ. ցույց տալ արվեստի տարբեր ձևերին հատուկ արտահայտչամիջոցները:</p> <p>Գրել կարծիք, ակնարկ գրական երկի կամ գրական կերպարի մասին:</p> <p>Մշակել և իրականացնել մտացածին հարցազրույց գրական կերպարներից մեկի կամ ստեղծագործության հեղինակի հետ:</p> <p>Ցույց տալ ստեղծագործության արդիականությունը, կապը կյանքի հետ:</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը, ժանրերը, պատումի կառուցման՝ «տեքստը տեքստում» ձևը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափարը/գաղափարները:</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p> <p>Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:</p>
--	---

Միջառարկայական կապեր

Պատմություն. Պատմական ակնարկ ստեղծագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին:

Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն:

Հասարակագիտություն: Դրական և բացասական կերպարների, երևույթների, արարքների սահմանումը ստեղծագործության մեջ:

Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարազարդումներ, մեղեդիներ և այլն:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Մ1, Մ7, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42

**Գրականություն 9-րդ դասարան
Շաբաթական 3 դասաժամ, ընդհանուրը՝ 102 ժամ**

Թեմա 1
Էպոս, պոեմ
Նպատակներ
<p>Տեքստի ընթերցում:</p> <p>Տեքստի ընկալում:</p> <p>Տեքստի ուսումնասիրում:</p> <p>Նոր տեքստի ստեղծում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները:</p> <p>Գտնի գլխավոր առանցքային հարցադրումները, ճանաչի արդիականությունը, հիմնավորի՝ կյանքից և գրականությունից գտնելով համապատասխան օրինակներ:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործության բառապաշարը:</p> <p>Հասկանա և մեկնաբանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:</p> <p>Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը:</p> <p>Ճանաչի և տարբերակի ստեղծագործության սեռը, ժանրը՝ ելնելով գրական առանցքային առանձնահատկություններից:</p> <p>Մեկնաբանի գրական երկի, գրական կերպարի զարգացման պատճառահետևանքային կապերը, մեկնաբանի՝ ելնելով</p>

Ժանրային առանձնահատկություններից:
Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների կողմից կերտված կերպարների առանձնահատկությունները:
 Ընդհանրական պատկերացում **կազմի** պատմողի (նարատորի) դիտանկյան առանձնահատկությունների մասին:
Տարբերակի պատմողի դիտանկյան ձևերը, **մեկնաբանի** դրանց կապը գրական ժանրի հետ:
Համեմատի՝ համադրի և հակադրի պատմողի դիտանկյան ձևերը տարբեր ստեղծագործություններում, **գուգահեռներ տանի** գրականության և մուլտֆիլմի, ֆիլմի պատմողների դիտանկյունների միջև:
Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, **դրսևորի** առաջնորդի (լիդերի) հատկություններ, **ցուցաբերի** քննադատական մտածողություն, համբերությամբ **լսի** դիմացինին, **հայտնի** սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն, **հասկանա և ընդունի** սեփական սխալը:
Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:

Բովանդակություն

«Մասունցի Դավիթ» համահավաք բնագիր (չորս ճյուղերի մանրամասն ուսումնասիրում, ցանկալի է կին և տղամարդ ասացողներից հավելյալ հատվածների ընդհանրական ուսումնասիրում):
 Հումերոս - «Ողիսական» հատվածներ:
 Հ. Թումանյան - «Մասունցի Դավիթը» հատվածներ:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

Կարդալ և ուսումնասիրել տեքստը, **ցույց տալ** դեպքերի զարգացման հաջորդական ընթացքը:
Մեկնաբանել տեքստի գլխավոր գաղափարը, ասելիքը, բովանդակությունը:
Համեմատել և մեկնաբանել տեքստում օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը:
Համեմատել և մեկնաբանել տարբեր ասացողների պատումները:
Տեքստում գտնել և մեկնաբանել յուրաքանչյուր կերպարին բնութագրող հատվածները:
 Տեքստից քաղված որոշակի փաստերի հիման վրա **որոշել** դեպքերի կատարման ժամանակաշրջանը և աշխարհագրական վայրը:
Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում:
 Կարդացած ստեղծագործություններից **ընտրել** պատմողներ (նարատորներ) և **ստեղծել** վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ:
 Կարդացած ստեղծագործությունների համար **հորինել** նոր վերնագրեր:
Առաջարկել գրքի շապիկի նոր ձևավորում և սյուժետային նկարագրողումներ (գույն, պատկեր և այլն)՝ կապելով այդ ամենը տեքստի հետ:
Մտապատկերումներ անել, կատարել կռահումներ (բանավոր և գրավոր):
Գտնել և մեկնաբանել պատմողի դիտանկյան առանձնահատկությունները, ձևը:
Գրել միևնույն դիպաշարն ունեցող կարճ պատումներ՝ օգտագործելով պատմողի տարբեր դիտանկյուններ:
Գրել պատումի երկու տարբերակ՝ «Ինչպես անցկացրի օրս իմ աչքերով» և «Ինչպես անցկացրի օրս իմ սենյակի/իմ ընտանի կենդանու աչքերով»:
Ցույց տալ ստեղծագործության արդիականությունը, կապը կյանքի հետ:
 Բանավոր և գրավոր **հաղորդել, վերարտադրել** դեպքերի ընթացքը որպես ականատես, մասնակից կամ կերպարներից մեկի անունից:
Մշակել և իրականացնել մտացածին հարցազրույց ստեղծագործության հերոսի կամ կերպարի հետ:
Մշակել երևակայական հարցազրույց հեղինակի՝ հիմք ունենալով կարդացած տեքստերը:

Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:
Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը, ժանրերը:
Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – ասացողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափարը/գաղափարները:
Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:
Անհատներ և հարաբերություններ – պատմողի դիտանկյան առանձնահատկությունները և ձևերը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:

Միջառարկայական կապեր

Պատմություն. Պատմական ակնարկ ստեղծագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին:
Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն:
Հասարակագիտություն. Դրական և բացասական կերպարների, երևույթների, արարքների սահմանումը ստեղծագործության մեջ:
Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարագրողումներ, մեղեդիներ և այլն:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Հ53, Մ1, Մ7, Մ11, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42

Թեմա 2

Բանաստեղծություն

Նպատակներ

Տեքստի ընթերցում:
 Տեքստի ընկալում:
 Տեքստի ուսումնասիրում:
 Նոր տեքստի ստեղծում:

Վերջնարդյունքներ

Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները:
Գտնի գլխավոր առանցքային հարցադրումները, **ճանաչի** արդիականությունը, **հիմնավորի**՝ կյանքից և գրականությունից գտնելով համապատասխան օրինակներ:
Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը:
Հասկանա և մեկնաբանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:
Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը:
Հասկանա և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը:
Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատմող (նարատոր) - տեքստ դիրքից:
Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից:
Բացատրի՝ ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում հույզը, զգացմունքը:
Արտահայտիչ կարդա տեքստը՝ փոխանցելով զգացողություն, գաղափար, խոսքի գեղագիտություն:
 Ընդհանրական պատկերացում **կազմի** տաղաչափության և բանաստեղծական ռիթմի մասին:
Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, **դրսևորի** առաջնորդի (լիդերի) հատկություններ, **ցուցաբերի** քննադատական մտածողություն, համբերությամբ **լսի** դիմացինին, **հայտնի** սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն, **հասկանա և ընդունի** սեփական սխալը:
Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:

Բովանդակություն

Մ. Նալբանդյան - «Իտալացի աղջկա երգը», «Ազատություն», «Մանկության օրեր»:
 Վահան Տեքյան, Համո Սահյան, Պարույր Սևակ, Վահագն Դավթյան, Հուսիկ Արա, Ներսես Աթաբեկյան – սիրային բանաստեղծություններ աշակերտի և ուսուցչի ընտրությամբ:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

<p>Արտահայտիչ կարդալ, ուսումնասիրել բանաստեղծական տեքստի կառուցվածքը՝ ձևը, հանգավորումը, վանկերի քանակը յուրաքանչյուր տողում: Բանաստեղծական յուրաքանչյուր հատվածի համար ընտրել բանալի բառը, բառակապակցությունը, բացատրել ընտրությունը: Մեկնաբանել տեքստի գլխավոր գաղափարը, ասելիքը, բովանդակությունը: Համեմատել և մեկնաբանել գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը: Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում: Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրել պատմողներ (նարատորներ) և ստեղծել վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ: Կարդացած ստեղծագործությունների համար հորինել նոր վերնագրեր: Առաջարկել գրքի շապիկի նոր ձևավորում և պլոմբետային նկարագրություններ (գույն, պատկեր և այլն)՝ կապելով այդ ամենը տեքստի հետ: Մտապատկերումներ անել, կատարել կոնստրուկցիան (բանավոր և գրավոր): Համեմատել կարդացած տեքստերը, բանաստեղծական տեքստը վերածել արձակի: Մշակել երևակայական հարցադրույց բանաստեղծի հետ՝ հիմք ունենալով կարդացած բանաստեղծությունները: Մշակել երևակայական հարցադրույց քնարական հերոսի հետ: Ցույց տալ ստեղծագործության արդիականությունը, կապը կյանքի հետ:</p>	<p>Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը: Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափարը/գաղափարները: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը: Անհատներ և հարաբերություններ – հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը, տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը: Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:</p>
--	--

Միջառարկայական կապեր
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ տեղեկագրությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին: Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն: Հասարակագիտություն. Հույզեր, հոգեկան վիճակներ, որոնք դառնում են գրականության նյութ: Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարագարումներ, մեղեդիներ և այլն:</p>
Կապը Հանրակրթության չափորոշի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Հ53, Մ1, Մ7, Մ11, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>

Թեմա 3	
Վեպ	
Նպատակներ	
<p>Տեքստի ընթերցում: Տեքստի ընկալում: Տեքստի ուսումնասիրում: Նոր տեքստի ստեղծում:</p>	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանա և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները: Գտնի գլխավոր առանցքային հարցադրումները, ճանաչի արդիականությունը, հիմնավորի՝ կյանքից և գրականությունից գտնելով համապատասխան օրինակներ: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը: Հասկանա և մեկնաբանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով: Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը: Հասկանա և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատմող (նարատոր) - տեքստ դիրքից: Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից: Ճանաչի և տարբերակի ստեղծագործության սեռը, ժանրը՝ ելնելով գրական առանցքային առանձնահատկություններից: Մեկնաբանի գրական երկի, գրական կերպարի զարգացման պատճառահետևանքային կապերը, մեկնաբանի՝ ելնելով ժանրային առանձնահատկություններից: Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների կողմից կերտված կերպարների առանձնահատկությունները: Ընդհանրական պատկերացում կազմի պատմողի (նարատորի) դիտանկյան առանձնահատկությունների մասին: Տարբերակի պատմողի դիտանկյան ձևերը, մեկնաբանի դրանց կապը գրական ժանրի հետ: Համեմատի՝ համադրի և հակադրի պատմողի դիտանկյան ձևերը տարբեր ստեղծագործություններում, գուգահեռներ տանի գրականության և մուլտֆիլմի, ֆիլմի պատմողների դիտանկյունների միջև: Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, դրսևորի առաջնորդի (լիդերի) հատկություններ, ցուցաբերի քննադատական մտածողություն, համբերությամբ լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն, հասկանա և ընդունի սեփական սխալը: Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Խաչատուր Աբովյան, «Վերք Հայաստանի» վեպի Հառաջաբանը: Լևոն Խեչոյան, «Սև գիրք, ծանր բզեզ» վեպից հատվածներ: Վարդգես Պետրոսյան, «Ապրած և չապրած տարիներ» վիպակից հատվածներ:</p>	
<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p>	<p>Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ</p>

<p>Կարդալ և ուսումնասիրել տեքստը՝ կատարելով կոահուսմներ (բանավոր և գրավոր):</p> <p>Մեկնաբանել տեքստի գլխավոր գաղափարը, ասելիքը, բովանդակությունը:</p> <p>Գտնել և մեկնաբանել հատվածում արտահայտված կոնֆլիկտը, հույզը, զգացողությունը:</p> <p>Համեմատել և մեկնաբանել գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը:</p> <p>Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում:</p> <p>Կարդացած ստեղծագործություններից ընտրել պատմողներ (նարատորներ) և ստեղծել վերջիններիս բնավորությունն ու արտաքին հատկանիշներն արտահայտող նկարագրություններ:</p> <p>Կարդացած ստեղծագործությունների համար հորինել նոր վերնագրեր:</p> <p>Առաջարկել գրքի շապիկի նոր ձևավորում և սյուժետային նկարագրողումներ (գույն, պատկեր և այլն)՝ կապելով այդ ամենը տեքստի հետ:</p> <p>Գրել միևնույն դիպաշարն ունեցող կարճ պատումներ՝ օգտագործելով պատմողի տարբեր դիտանկյուններ:</p> <p>Գրել պատումի երկու տարբերակ՝ «Ինչպես անցկացրի օրս իմ աչքերով» և «Ինչպես անցկացրի օրս իմ սենյակի/իմ ընտանի կենդանու աչքերով»:</p> <p>Մշակել երևակայական կամ իրական հարցազրույց հեղինակի հետ:</p> <p>Ցույց տալ ստեղծագործության արդիականությունը, կապը կյանքի հետ:</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը, ժանրերը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափարը/գաղափարները:</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը:</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը, պատմողի դիտանկյան առանձնահատկությունները և ձևերը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p> <p>Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ ստեղծագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին:</p> <p>Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն:</p> <p>Հասարակագիտություն. Դրական և բացասական կերպարների, երևույթների, արարքների սահմանումը ստեղծագործության մեջ:</p> <p>Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարագրողումներ, մեղեդիներ և այլն:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Հ53, Մ1, Մ7, Մ11, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	

Թեմա 4
Ողբերգություն, դրամա
Նպատակներ
<p>Տեքստի ընթերցում:</p> <p>Տեքստի ընկալում:</p> <p>Տեքստի ուսումնասիրում:</p> <p>Նոր տեքստի ստեղծում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Հասկանալ և վեր հանի տեքստի գլխավոր գաղափարը/գաղափարները:</p> <p>Գտնի գլխավոր առանցքային հարցադրումները, ճանաչի արդիականությունը, հիմնավորի՝ կյանքից և գրականությունից գտնելով համապատասխան օրինակներ:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը:</p> <p>Հասկանալ և մեկնաբանի խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով:</p> <p>Համեմատի՝ գուգադրի և հակադրի տեքստերը:</p> <p>Հասկանալ և մեկնաբանի հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը պատմող (նարատոր) - տեքստ դիրքից:</p> <p>Ուսումնասիրի և մեկնաբանի ստեղծագործությունը հեղինակ - տեքստ դիրքից:</p> <p>Ճանաչի և տարբերակի ստեղծագործության սեռը, ժանրը՝ ելնելով գրական առանցքային առանձնահատկություններից:</p> <p>Մեկնաբանի գրական երկի, գրական կերպարի զարգացման պատճառահետևանքային կապերը, մեկնաբանի՝ ելնելով ժանրային առանձնահատկություններից:</p> <p>Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների կողմից կերտված կերպարների առանձնահատկությունները:</p>

<p>Հաղորդակցվի և համագործակցի՝ ձևավորելով թիմային մտածողություն, դրսևորի առաջնորդի (լիդերի) հատկություններ, ցուցաբերի քննադատական մտածողություն, համբերությամբ լսի դիմացինին, հայտնի սեփական տեսակետը՝ հիմնավորելով և մեկնաբանելով այն, հասկանա և ընդունի սեփական սխալը: Ձեռք բերի և կիրառի գրականագիտական գիտելիքներ:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Ուիլյամ Շեքսպիր, «Համլետ», հատվածներ: Շիրվանզադե, «Պատվի համար» դրաման:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Կարդալ և ուսումնասիրել տեքստը, ցույց տալ դեպքերի զարգացման հաջորդական ընթացքը: Մեկնաբանել տեքստի գլխավոր գաղափարը, ասելիքը, բովանդակությունը: Գտնել և մեկնաբանել կոնֆլիկտը: Համեմատել և մեկնաբանել նմանատիպ կոնֆլիկտ ունեցող այլ ստեղծագործության հետ: Համեմատել և մեկնաբանել գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության կառուցվածքը, ձևը: Կատարել ներտեքստային և արտատեքստային ընթերցում-ուսումնասիրում: Մասնակցել «գրական դատ»-ին, հիմնավորել և համոզունիչ դարձնել իր կերպարի խոսքն ու արարքները: Մտապատկերումներ անել, կատարել կոահումներ (բանավոր և գրավոր): Ձուգահեռներ տանել ֆիլմի, մուլտֆիլմի հետ: Բանավոր և գրավոր հաղորդել, վերարտադրել դեպքերի ընթացքը որպես ականատես, մասնակից կամ կերպարներից մեկի անունից: Մշակել երևակայական հարցազրույց հերոսի կամ կերպարի հետ: Ցույց տալ ստեղծագործության արդիականությունը, կապը կյանքի հետ:</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը: Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը, ժանրերը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, խոսքի արտահայտչամիջոցների կիրառությունը միջավայր, տրամադրություն, կերպար արտահայտելու նպատակով, ստեղծագործության գաղափար/գաղափարները: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը, գաղափարների արդիականությունը և ժամանակագրությունը: Անհատներ և հարաբերություններ – հեղինակի և պատմողի (նարատորի) տարբերությունը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Պատմություն. Պատմական ակնարկ ստեղծագործությանն առնչվող պատմական ժամանակաշրջանների մասին: Հայոց լեզու. Բառապաշար, խոսքի կաղապար և մտածողություն: Հասարակագիտություն. Դրական և բացասական կերպարների, երևույթների, արարքների սահմանումը ստեղծագործության մեջ: Արվեստ. Ստեղծագործությանն առնչվող պատկերներ, նկարազարդումներ, մեղեդիներ, մուլտֆիլմեր և այլն:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի միջին դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Հ1, Հ2, Հ11, Հ23, Հ25, Հ26, Հ27, Հ28, Հ29, Հ30, Հ31, Հ32, Հ33, Հ34, Հ35, Հ36, Հ37, Հ41, Հ42, Հ43, Հ44, Հ45, Հ46, Հ52, Հ53, Մ1, Մ7, Մ11, Մ15, Մ17, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ35, Մ36, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	

**10-րդ դասարան
 Շաբաթական 2 դասաժամ, տարեկան 68 դասաժամ**

Թեմա 1
Գրական ժանրեր, գրական երկի կառուցվածքը 4 դ/ժամ
Նպատակներ
<p>Գրական սեռերի և ժանրերի ճանաչում : Գրական ժանրերի առանձնահատկությունների տարբերում: Գրական երկի կառուցվածքի, տերմինների իմացություն: Գրական ստեղծագործության՝ որպես ամբողջական համակարգի ընկալում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Տարբերի գրական սեռերը, ժանրերը, ճանաչի ժանրերին բնորոշ առանձնահատկությունները: Մեկնաբանի տեքստերը՝ ելնելով ժանրային առանձնահատկություններից: Մեկնաբանի տարբեր ժանրերին բնորոշ լեզվաոճական առանձնահատկությունները: Հասկանա գրական երկի կառուցվածքը, կառուցվածքային տարրերը, տերմինները, բացատրի գրական երկի</p>

կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը, գրական կերպարի զարգացումը:
 Պատկերացնի կառուցվածքային տարրերի տրամաբանական հաջորդականությունը:
 Կռահումներ կատարի՝ ըստ կառուցվածքային տրամաբանության:
Հաղորդակցվի և համագործակցի վստահորեն և ստեղծագործաբար:
Լսի դիմացինին:
Ցուցաբերի քննադատական մտածողություն:
Հիմնավորի և մեկնաբանի սեփական տեսակետը:

Բովանդակություն

1. Գրական սեռեր և ժանրեր:
2. Գրական երկի կառուցվածքը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

<p>Դասակարգել նախապես ծանոթ ստեղծագործությունները՝ ըստ ժանրերին բնորոշ առանձնահատկությունների:</p> <p>Կատարել մեկնաբանություն, համեմատական վերլուծություն տարբեր ժանրերից ընտրված հատվածների շուրջ՝ ելնելով ժանրային առանձնահատկություններից (օրինակ՝ կերպավորման ձևերը, հույզ, պատկեր արտահայտելու միջոցները և այլն):</p> <p>Հետազոտել արդեն ծանոթ որևէ ստեղծագործության կառուցվածքը, ցույց տալ կառուցվածքային տարրերը, դրանց տրամաբանական հաջորդականությունը, կամ հաջորդականության խախտումները:</p> <p>Ճանաչել առուցվածքային տարրերը, ըստ ժանրային առանձնահատկությունների, քննել տարբեր ժանրերի արդեն ծանոթ ստեղծագործությունների հիման վրա:</p> <p>Քննարկել կառուցվածքային տարրերի հերթականության խախտումները:</p> <p>Գրել շարադրանք՝ խախտելով պատումի կառուցվածքային տարրերի հերթականությունը (օրինակ՝ հանգույց, լուծում, կոնֆլիկտ, գագաթնակետ)</p>	<p>Օրինաչափություն – բանաստեղծական ոճի մաս:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեքահամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>
--	---

Միջառարկայական կապեր

Բնագիտություն, մաթեմատիկա - Ամեն ինչ դիտարկել օրինաչափությունների, համակարգի և կառուցվածքի տեսանկյունից: Զուգահեռներ տանել մաթեմատիկական, բնագիտության համակարգերի, կառուցվածքի հետ:

Հասարակագիտություն - Կառավարման համակարգը՝ իբրև համակարգ և կառուցվածք:

Լեզուներ - Դիտարկել լեզուները որպես համակարգ և կառուցվածք, ցույց տալ օրինաչափությունները:

Արվեստ. գեղանկարչություն, երաժշտություն – Համակարգը և կառուցվածքը ցույց տալ արվեստում:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42

Թեմա 2

Գեղարվեստական արձակ - հեքիաթ, պատմվածք, նորավեպ, վեպ, վիպակ: **34 դ/ժամ**
 (Այս բաժնից առաջարկվում է ըստ ցանկության ընտրել 4 գործ՝ երեք տարբեր ժանրերից, և առնվազն երկուսը պետք է լինեն հայ գրականությունից:

Նպատակներ

Գրական երկի մեկնաբանում և վերլուծում՝ տվյալ ժանրային առանձնահատկություններից ելնելով:
 Գրական երկի կառուցվածքի և կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածության ըմբռնում:
 Սեփական զգացողությունների և վերաբերմունքի վերլուծում և արժևորում:
 Խոսքի ստեղծում:

Վերջնարդյունքներ

Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները:
Հասկանա և բացատրի կերպավորման սկզբունքները՝ ելնելով գեղարվեստական արձակի ժանրային առանձնահատկություններից:
Հասկանա գրական երկի կառուցվածքը, կառուցվածքային տարրերը, տերմինները, **բացատրի** գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը, գրական կերպարի զարգացումը:

Տարբերակի տեքստը և համատեքստը, **մեկնաբանի** տեքստի գաղափարը համատեքստում և դրանից դուրս:
Մեկնաբանի տեքստը՝ ելնելով գեղարվեստական արձակի ժանրային առանձնահատկություններից:
Հիմնավորի տեքստի արդիականությունը:
Հասկանա և մեկնաբանի գրողի կողմից ոճական միջոցների ընտրության բազմազանությունը:
Բացատրի ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:
Մեկնաբանի տվյալ ժանրին բնորոշ լեզվաոճական առանձնահատկությունները:
Բացատրի ժանրին առանձնահատուկ տարրերի ներթափանցումը մեկ այլ ժանրի մեջ, ոճական տարբեր հնարների կիրառման նպատակը:
Համեմատի և հակադրի ստեղծագործությունները, գրողների ոճը, կերպարները և այլն:
Զարգացնի կապերը լեզվի և գրականության և արվեստի այլ բնագավառների միջև:
Արտահայտի սեփական տեսակետը, **լսի** դիմացինի կարծիքը, **դրսևորի** քննադատական մտածողություն, արդյունավետ **համագործակցի**:
Հասկանա և գնահատի հայ և համաշխարհային գրականության իմացությունը որպես սեփական անձի ձևավորման և ինքնաձանաչման կարևոր պայման:
Ներկայացնի և մեկնաբանի տեքստերը մշակութային համատեքստում, տեղական և համամարդկային հիմնահարցերը, վերաբերմունքը դրանց նկատմամբ, դրանց մեկնաբանությունների բազմազանությունը:
Հասկանա և արժևորի հայ գրականության դերը այլ ազգերի գրականությունների շարքում:
Ստեղծի գրավոր և բանավոր խոսք (էսսե, գովազդ, փոթբասթ և այլն):

Բովանդակություն

Տվյալ բաժնից ընտրել **չորս** ստեղծագործություն, որոնցից **առնվազն երկուսը** պետք է լինեն հայ գրականությունից:
 Ստեղծագործությունները պետք է ընտրվեն տարբեր ժանրերից:

Օսկար Ուայլդ, Հեքիաթներ, «Երջանիկ արքայազնը»:
 Հակոբ Պարոնյան, «Քաղաքավարության վնասները»:
 Գրիգոր Զոհրապ, Նորավեպեր
 Օ՝ Հենրի, Նորավեպեր:
 Գի դը Մոպասան, Նորավեպեր:
 Պրոսպեր Մերիմե, «Կարմեն» նորավեպը:
 Ֆիցջերալդ, «Մեծն Գեթսբի» վեպը:
 Շիրվանզադե, «Քառս», վեպը:
 Մուրակամի, «Լույություն» պատմվածքը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Կազմել պատումի ժամանակագրական քարտեզ՝ կարևորելով կառուցվածքային տարրերը:</p> <p>Դուրս գրել գաղափարական հարցադրումները, նկարագրել ժամանակաշրջանը, միջավայրը:</p> <p>Մեկնաբանել ստեղծագործությունը՝ ըստ առանձին հատվածների՝ ելնելով կառուցվածքից կերպարների զարգացումից: Տեքստի մեկնաբանություն համատեքստից դուրս և համատեքստում</p> <p>Վերլուծել գրական կերպարը, երկը՝ ըստ ուսուցչի կամ սովորողների կողմից պատրաստված հարցաշարի:</p> <p>Մեկնաբանել կամ հիմնավորել գրողի ոճական հնարների ընտրությունը (Մեկնաբանել գրող- ընթերցող կապը, բերել համապատասխան օրինակներ՝ անդրադառնալով պատկերավորման, կերպավորման միջոցներին, նկարագրություններին, երխտություններին և այլն):</p> <p>Ցույց տալ ստեղծագործության արդիականությունը, կապը կյանքի հետ:</p> <p>Համեմատել տարբեր ստեղծագործություններ՝ ըստ կերպարների ստեղծման, կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածության, ոճական միջոցների օգտագործման կամ այլ տեսանկյունների:</p> <p>Առանձին հատվածների հիման վրա ստեղծել բեմագրեր:</p> <p>Ստեղծել տեքստեր, գովազդեր, փոթբաստեր ևն . սահիկաշարեր:</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը: Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>

Միջառարկայական կապեր

Արվեստ . երաժշտություն, կինո, թատրոն . Ցույց տալ ստեղծագործության և կերպարի զարգացումները կինոյում, երաժշտության մեջ:

Լեզուներ . Ցույց տալ լեզվի դերը կերպար, միջավայր, գաղափար ստեղծելու գործում:

Հասարակագիտություն . Սոցիալական և անձնային հարաբերությունները՝ պայմանավորված կոնկրետ ժամանակաշրջանով և մշակութային առանձնահատկություններով:

Պատմություն . Պատմական ժամանակաշրջանի, երևույթների անդրադարձ՝ կապված գրական երկում ներկայացվող

ժամանակաշրջանի, պատմական իրադարձությունների հետ:	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42	
Թեմա 3	
Դրամա. 15 դ/ժամ (Այս բաժնից առաջարկվում է ընտրել 2 գործ՝ ըստ ցանկության, որոնցից մեկը պարտադիր պետք է լինի հայ գրականությունից)	
Նպատակներ	
Գրական երկի վերլուծում՝ դրամատիկական սեռի առանձնահատկություններից ելնելով: Գրական երկի կառուցվածքի, տարրերի փոխկապակցվածության, կերպարների կերտման սկզբունքի ըմբռնում: Գրողի ոճական ընտրության արժևորում: Սեփական գագոդությունների և վերաբերմունքի վերլուծում և արժևորում:	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները: Հասկանա և բացատրի կերպավորման սկզբունքները՝ ելնելով գրական դրամատիկական սեռի առանձնահատկություններից: Հասկանա գրական երկի կառուցվածքը, կառուցվածքային տարրերը, տերմինները, բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը, գրական կերպարի զարգացումը: Տարբերակի տեքստը և համատեքստը, մեկնաբանի տեքստի գաղափարը համատեքստում և դրանից դուրս: Մեկնաբանի տեքստը՝ ելնելով դրամատիկական սեռի առանձնահատկություններից: Հիմնավորի տեքստի արդիականությունը Հասկանա և մեկնաբանի գրողի կողմից ոճական միջոցների ընտրության բազմազանությունը: Բացատրի ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Մեկնաբանի տվյալ ժանրին բնորոշ լեզվաոճական առանձնահատկությունները: Համեմատի և հակադրի ստեղծագործությունները, գրողների ոճը, կերպարները և այլն: Զարգացնի կապերը լեզվի և գրականության և արվեստի այլ բնագավառների միջև: Արտահայտի սեփական տեսակետը, լսի դիմացինի կարծիքը, դրսևորի քննադատական մտածողություն, արդյունավետ համագործակցի: Հասկանա և գնահատի հայ և համաշխարհային գրականության իմացությունը որպես սեփական անձի ձևավորման և ինքնաձանաչման կարևոր պայման: Ներկայացնի և մեկնաբանի տեքստերը մշակութային համատեքստում, տեղական և համամարդկային հիմնահարցերը, վերաբերմունքը դրանց նկատմամբ, դրանց մեկնաբանությունների բազմազանությունը: Հասկանա և արժևորի հայ գրականության դերը այլ ազգերի գրականությունների շարքում: Ստեղծի գրավոր և բանավոր խոսք (էսսե, գովազդ, փոթբասթ և այլն):</p>	
Բովանդակություն	
Տվյալ բաժնից ընտրել երկու ստեղծագործություն, որոնցից առնվազն մեկը պետք է լինի հայ գրականությունից:	
Դ. Դեմիրճյան, «Քաջ Նազար» կատակերգությունը: Ն. Զարյան, «Արա Գեղեցիկ» դիցապատմական ողբերգությունը: Լևոն Շանթ, «Հին աստվածներ» դրաման: Շեքսպիր, «Լիր արքա» ողբերգությունը: Սոֆոկլես - «Անտիգոնե» ողբերգությունը:	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ

<p>Կազմել դիպաշարի ժամանակագրական քարտեզ՝ կարևորելով կառուցվածքային տարրերը :</p> <p>Բացատրել ստեղծագործության կառուցվածքը, գաղափարական հարցադրումները, ժամանակշրջանը, միջավայրը:</p> <p>Վերլուծել ստեղծագործության առանձին հատվածներ՝ ելնելով կառուցվածքից կերպարների զարգացումից: Մեկնաբանել տեքստը համատեքստից դուրս և համատեքստում</p> <p>Վերլուծել գրական կերպարը, երկը՝ ըստ մշակութային համատեքստի, մեկնաբանել գրողի ոճական հնարները (բացատրել գրող- ընթերցող կապը)</p> <p>Համեմատել տարբեր ստեղծագործություններ կերպարների ստեղծման, կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածության, ոճական միջոցների օգտագործման կամ այլ տեսանկյունից:</p> <p>Ստեղծել տեքստեր, գովազդեր, փոթաբառեր ևն . սահիկաշարեր:</p> <p>Բեմադրել ստեղծագործության առանձին հատվածներ՝ առաջարկելով համապատասխան դերասանների, երաժշտություն, բեմական հանդերձանք, ձևավորում և այլն . հիմնավորել ընտրությունը:</p> <p>Կազմել տարբեր կերպարներին բնորոշ լեզվական առանձնահատուկ կիրառությունների աղյուսակ: Մեկնաբանել հեղինակի լեզվական ընտրությունը կերպարները կերտելու հարցում:</p>	<p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեքավարկարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Արվեստ. կինո, թատրոն, երաժշտություն. Ցույց տալ ստեղծագործության և կերպարի զարգացումները, էկրանավորման, բեմադրության յուրահատկությունները. ի՞նչ է կորչում և ի՞նչ է ավելանում բեմադրության կամ էկրանավորման մեջ: Ի՞նչ դեր ունի երաժշտությունը:</p> <p>Լեզուներ. Ինչպե՞ս է աշխատում լեզուն կինոյում և թատրոնում (բանավոր խոսք, դիմախաղ, հնչերանգ)</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	

Թեմա 4
<p>Քնարերգություն. 15 դ/ժամ (Այս բաժնից առաջարկվում է ընտրել 2 հեղինակ՝ ըստ ցանկության, յուրաքանչյուրից 5-ական բանաստեղծություն)</p>
Նպատակներ
<p>Բանաստեղծության մեկնաբանում, վերլուծում՝ քնարերգությանը բնորոշ առանձնահատկություններից ելնելով: Չափածո երկի կառուցվածքի և կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածության ըմբռնում: Խոսքի ստեղծում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Հասկանա և մեկնաբանի բանաստեղծության հիմնական գաղափարը:</p> <p>Հասկանա և բացատրի քնարական հերոսին՝ ելնելով քնարական սեռի ժանրային առանձնահատկություններից:</p> <p>Հասկանա բանաստեղծության՝ որպես առանձին կառուցվածքային ամբողջության կառուցվածքային տարրերը, դրանց փոխկապակցվածությունը, տերմինները, բանաստեղծության ներքին զարգացումը:</p> <p>Տարբերակի տեքստը և համատեքստը, մեկնաբանի տեքստի գաղափարը համատեքստում և դրանից դուրս:</p> <p>Հիմնավորի տեքստի գեղագիտությունը, արդիականությունը:</p> <p>Հասկանա և մեկնաբանի գրողի կողմից ոճական միջոցների ընտրության բազմազանությունը:</p> <p>Բացատրի ինչ կերպ է արտահայտվում տեքստում ժամանակը, միջավայրը, հոգեվիճակը:</p> <p>Մեկնաբանի բանաստեղծությանը բնորոշ լեզվատճական առանձնահատկությունները:</p> <p>Համեմատի և հակադրի ստեղծագործությունները, գրողների ոճը, պատկերները և այլն:</p> <p>Զարգացնի կապերը լեզվի և գրականության և արվեստի այլ բնագավառների միջև/ երաժշտություն, նկարչություն, գրաֆիկա, քանդակ ևն.:</p> <p>Արտահայտի սեփական տեսակետը, լսի դիմացինի կարծիքը, դրսևորի քննադատական մտածողություն, արդյունավետ համագործակցի:</p> <p>Հասկանա և գնահատի հայ և համաշխարհային գրականության իմացությունը որպես սեփական անձի ձևավորման և ինքնաճանաչման կարևոր պայման:</p> <p>Ներկայացնի և մեկնաբանի տեքստերը մշակութային համատեքստում, տեղական և համամարդկային հիմնահարցերը, վերաբերմունքը դրանց նկատմամբ, դրանց մեկնաբանությունների բազմազանությունը:</p> <p>Հասկանա և արժևորի հայ գրականության դերը այլ ազգերի գրականությունների շարքում:</p> <p>Ստեղծի գրավոր և բանավոր խոսք (էսսե, էլույթ, գովազդ, փոթաբառ, սահիկաշար և այլն):</p>

Բովանդակություն	
<p>Հովհ. Թումանյան, «Անուշ» պոեմը: Ավ. Իսահակյան, «Աբու-Լալա Մահարի» պոեմը: Մ. Մեծարենց, «Վայրկյան», «Տո՛ւր ինձի, տե՛ր», «Հյուղը» բանաստեղծությունները: Դ. Վարուժան, «Հարճը» պոեմը:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Մեկնաբանել ստեղծագործությունը՝ ըստ կառուցվածքային հատվածների, ըստ պատկերների. մեկնաբանել պատկերը, տեքստը համատեքստից դուրս և համատեքստում</p> <p>Ուսումնասիրել գրողի ժամանակը և միջավայրը, մեկնաբանել ստեղծագործությունը՝ ըստ մշակութային և ժամանակաշրջանի համատեքստի:</p> <p>Դուրս գրել գրողի ոճական հնարները (մեկնաբանել գրող- ընթերցող կապը):</p> <p>Օգտագործելով պատկեր, հույզ , գաղափար արտահայտելու նպատակով գրողի կիրառած ոճական հնարները՝ ստեղծել խոսք:</p> <p>Համեմատել տարբեր ստեղծագործություններ՝ ըստ բարձրացված խնդիրների, կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածության, քնարական հերոսի ապրումների, ոճական միջոցների օգտագործման կամ այլ տեսանկյուններից էլնելով:</p> <p>Ցույց տալ ստեղծագործությունների արդիականությունը:</p> <p>Ստեղծել տեքստեր, գովազդեր, փոթաբաններ ևն . սահիկաշարեր, գրել ստեղծագործական փոխադրություններ:</p>	<p>Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը: Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը: Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Արվեստ. երաժշտություն, կինո, թատրոն. Ցույց տալ զգացողությունների արտահայտությունը երաժշտության, նկարչության, քանդակագործության մեջ:</p> <p>Լեզուներ. Ցույց տալ արվեստի մյուս ճյուղերին բնորոշ լեզվի / հնչյուն, գույն, նյութ/ դերը կերպար, միջավայր, գաղափար ստեղծելու գործում:</p> <p>Հասարակագիտություն. Սոցիալական և անձնային հարաբերությունները՝ պայմանավորված կոնկրետ ժամանակաշրջանով և մշակութային առանձնահատկություններով:</p> <p>Պատմություն. Պատմական ժամանակաշրջանի, երևույթների անդրադարձ՝ կապված բանաստեղծության մեջ ներկայացվող ժամանակաշրջանի, պատմական իրադարձությունների հետ:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշիչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	

**11-րդ դասարան
 Շաբաթական 2 դասաժամ, ընդհանուրը՝ 68**

Թեմա 1
<p>Երկխոսություն ինքս ինձ հետ 12 դ/ժամ սեփական անձի բացահայտում, ինքնաճանաչողություն</p>
Նպատակ
<p>Գրական երկի միջոցով սեփական անձի, շրջապատի մարդկանց բացահայտում: Քննադատական մտածողության դրսևորում: Համակարգված, կառուցվածքային մտածողության դրսևորում: Խոսքի ստեղծում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, հիմնավորի արդիականությունը: Մեկնաբանի տեքստը համատեքստում և դրանից դուրս: Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները ստեղծագործություններում: Ճանաչի և մեկնաբանի ստեղծագործության կառուցվածքային տարրերը: Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը: Մեկնաբանի գրական կերպարի զարգացումը, ներքին և արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը: Հասկանա և մեկնաբանի գրող- ընթերցող կապը գրական ստեղծագործության միջոցով: Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների գրելաոճերը:</p>

<p>Հասկանա և գնահատի գրականության դերը սեփական անձի բացահայտման մեջ: Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից իր կողքին ապրող գրողներին:</p>	
<p>Բովանդակություն</p>	
<p>Ընտրել երկու հեղինակ / քնարերգությունից՝ 5-ական ստեղծագործություն/ Համո Սահյան, (գուգահեռ՝ Նահապետ Քուչակ. Հայրեններ) Պարույր Սևակ, «Եղիցի լույս» ժողովածուն, «Երգ երգոց», «Նահանջ երգով» պոեմները: Վահան Տերյան, «Երկիր Նաիրի», «Կատվի դրախտ» շարքերը: Եղիշե Չարենց, «Ծիածան», «Էմալե պրոֆիլը Ձեր» շարքերը: Բողիկ, «Չարի ծաղիկները» ժողովածուն:</p>	
<p>Առաջարկվող գործունեության ձևեր</p>	<p>Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ</p>
<p>Մեկնաբանել քնարական կերպարի զարգացումը, ներքին կոնֆլիկտը, կոնֆլիկտի զարգացումը: Աշխատանքային թերթիկների միջոցով ներկայացնել ստեղծագործության կառուցվածքը, գաղափարական հարցադրումները: Մեկնաբանել տեքստում կիրառված գրողական տեխնիկան, պատկերավորման միջոցները, բացատրի սեփական զգացողությունները՝ հիմնավորելով գրողի օգտագործած գեղարվեստական գործիքներով: Գրել ստեղծագործական փոխադրություն, վերաշարադրել ստեղծագործության մեջ անդարդարձած հույզերին: Կատարել թարգմանություն (անհատական կամ խմբային աշխատանք) այլ լեզուներով գրված ստեղծագործություններից: Ստեղծել արձակ կամ չափածո տեքստեր՝ օգտագործելով հեղինակի օգտագործած ընտրովի պատկերներ, ոճական հնարներ:</p>	<p>Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը: Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը: Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը: Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:</p>
<p>Միջառարկայական կապեր</p>	
<p>Արվեստ. երաժշտություն, կինո, թատրոն. Ցույց տալ հույզերի փոխանցումը արվեստում և արվեստի մյուս ճյուղերին բնորոշ գործիքների կիրառումը հույզերը փոխանցելու հարցում: Լեզուներ. Ցույց տալ լեզվական միջոցների (բառ, պատկեր, կետադրական նշաններ և այլն) դերը հուզականություն ստեղծելու և փոխանցելու գործում: Հասարակագիտություն. Սեփական անձի և հասարակության փոխհարաբերությունները՝ պայմանավորված տարբեր գործոններով: Պատմություն. Պատմական ժամանակաշրջանի ազդեցությունը անհատի կյանքում և գործունեության վրա:</p>	
<p>Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ</p>	
<p>Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42</p>	
<p>Թեմա 2</p>	
<p>Աշխարհը և մարդիկ 22դ/ժամ մարդիկ, հարաբերություններ</p>	
<p>Նպատակներ</p>	
<p>Մարդկանց, տարբեր մշակույթների բազմազանության ընդունում, Քննադատական մտածողության դրսևորում: Մշակույթ - անհատ - հասարակություն համատեքստում անհատի դերտ ըմբռնում : Սեփական տեսակետի հիմնավորում փաստերով: Խոսքի ստեղծում:</p>	
<p>Վերջնարդյունքներ</p>	
<p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, հիմնավորի արդիականությունը: Մեկնաբանի տեքստը համատեքստում և դրանից դուրս: Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները ստեղծագործություններում: Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը, գտնի միջտեքստային կապերը: Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը: Մեկնաբանի գրական կերպարի զարգացումը, ներքին և արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:</p>	

Հասկանա և մեկնաբանի գրող- ընթերցող կապը գրական ստեղծագործության միջոցով:
Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների գրելաոճերը:
Հասկանա և գնահատի գրականության դերը մշակույթ - անհատ- հասարակություն փոխհարաբերությունների բացահայտման գործում, ինչպես նաև արվեստի այլ բնագավառների համատեքստում:
Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին:

Բովանդակություն

Տվյալ բաժնից ընտրել **երկու կամ երեք** հեղինակ Հովհ. Թումանյան, քառյակներ:
 Ջահրատ, «Մեծ քաղաքը» ժողովածուն:
 Ստեփան Ջորյան, «Խնձորի այգին» պատմվածքը:
 Գուրգեն. Մահարի, «Ծաղկած փշալարեր» վիպակը:
 Բալզակ, «Հայր Գորիո» կամ «Շագրենի կաշին» վեպերը:
 Օսկար Ուայլդ, «Դորիան Գրեյի դիմանկարը» վեպը:
 Բրեդերի, «Խատուտիկի գինին» վեպը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

Կազմել դիպաշարի զարգացման քարտեզ՝ ըստ ժամանակագրության:
Քննարկել և մեկնաբանել քնարական կերպարի զարգացումը, ներքին կոնֆլիկտը, կոնֆլիկտի զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը (կարելի է քարտեզագրել նաև կերպարի զարգացման ընթացքը):
Քննարկել և մեկնաբանել ստեղծագործության կառուցվածքը, գաղափարական հարցադրումները:
Մեկնաբանել տեքստում կիրառված գրողական տեխնիկան, պատկերավորման միջոցները, բացատրել սեփական զգացողությունները՝ հիմնավորելով գրողի օգտագործած գեղարվեստական գործիքներով:
Համեմատել գրական տարբեր երկերը գաղափարական հարցադրումների արժարժման, մատուցման տեխնիկային կիրառման, հույզերի փոխանցման և այլ բաղադրիչներով:
Կազմակերպել բանավեճ-քննարկումներ՝ մշակութային համատեքստում անհատ-հասարակություն հարաբերությունները բացահայտելու նպատակով:
Գրել ստեղծագործական փոխադրություն, ստեղծել պատմություն **մտածված կերպով խախտելով** կոնֆլիկտի և ամբողջ դիպաշարի զարգացումն ապահովող հաջորդական աստիճանների հերթականությունը:
Կատարել թարգմանություն (անհատական կամ խմբային աշխատանք) այլ լեզուներով գրված ստեղծագործություններից:
Ստեղծել բեմագրեր ստեղծագործության որևէ հատվածի շուրջ՝ հիմնավորելով կերպարի, բեմական հագուստի և բեմի ձևավորման, երաժշտության ընտրությունը:
Գրել վերլուծական շարադրանք (էսսե)՝ թեմայի շրջանակում ընտրելով վերնագիր և հետազոտական հարց:

Օրինաչափություն – բանաստեղծական ոճի մը:
Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը, միջտեքստայնությունը:
Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:
Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:
Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:
Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:
Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:

Միջառարկայական կապեր

Արվեստ. երաժշտություն, կինո, թատրոն. Ցույց տալ մարդ - աշխարհ փոխհարաբերությունները արվեստում և արվեստի այլ ճյուղերին բնորոշ գործիքների կիրառումը գաղափարներ և արժեքներ փոխանցելու հարցում:
Լեզուներ. Ցույց տալ լեզվական միջոցների (բառ, պատկեր, կետադրական նշաններ և այլն) դերը գաղափարներ, արժեքներ ստեղծելու և փոխանցելու գործում: Լեզուն դիտարկել որպես անհատականության դրսևորման միջոց:
Հասարակագիտություն. Անհատ-հասարակության փոխհարաբերությունները՝ պայմանավորված տարբեր գործոններով:
Պատմություն. Պատմական ժամանակաշրջանի ազդեցությունը անհատ-աշխարհ փոխհարաբերություններում

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնադրյունքների հետ

Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42, Մ47, Մ48

Թեմա 3

Բնությունը և մարդը 12 ժամ
 քնարերգություն, պատմվածքներ բնության, կենդանիների մասին

Նպատակներ	
<p>Գրական երկի միջոցով մարդ- բնություն փոխհարաբերությունների բացահայտում. մարդու դերը բնության պահպանման հարցում:</p> <p>Բնության գեղագիտության ըմբռնում:</p> <p>Համակարգված, կառուցվածքային մտածողության դրսևորում:</p> <p>Խոսքի ստեղծում:</p>	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, հիմնավորի խնդրի արդիականությունը:</p> <p>Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները, գեղագիտական ընկալումները ստեղծագործություններում:</p> <p>Մեկնաբանի տեքստը համատեքստում և դրանից դուրս:</p> <p>Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները, գրելաոճը, գրողական տեխնիկայի կիրառումը:</p> <p>Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը, գտնի միջտեքստային կապերը:</p> <p>Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը:</p> <p>Մեկնաբանի ներքին և արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:</p> <p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի գեղագիտությունը, գրող - ընթերցող կապը:</p> <p>Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների գրելաոճերը:</p> <p>Հասկանա և գնահատի գրականության դերը բնության գեղագիտությունը բացահայտելու, մարդ- բնություն կապը հասկանալու և զգալու գործում:</p> <p>Կարողանա ընկալել բնության գեղագիտությունը նաև արվեստի այլ բնագավառների համատեքստում:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Հովհ. Թումանյան, «Եղջերուն», «Մայրը», «Գելը», «Եղջերվի մահը»:</p> <p>Համո Սահյան. Բանաստեղծություններ:</p> <p>Ա. Բակունց - «Միրհավ», «Ալպիական մանուշակ» պատմվածքները:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Կազմել ստեղծագործության զարգացման քարտեզ, դուրս գրել կառուցվածքի բաղադրիչ տարրերը, գաղափարական հարցադրումները:</p> <p>Մեկնաբանել տեքստում կիրառված գրողական տեխնիկան, պատկերավորման միջոցները, բացատրի սեփական զգացողությունները՝ հիմնավորելով գրողի օգտագործած գեղարվեստական գործիքներով:</p> <p>Համեմատել գրական երկերը գաղափարական հարցադրումների արձարձման, մատուցման տեխնիկային կիրառման, հույզերի փոխանցման և այլ բաղադրիչներով:</p> <p>Կազմակերպել բանավեճ-քննարկումներ՝ մարդ-բնություն փոխհարաբերությունները բացահայտելու նպատակով՝ անդրադառնալով թեմայի հիմնախնդիրներին:</p> <p>Գրել ստեղծագործական փոխադրություն, ստեղծել բնապատկեր, պատմություն քննարկվող թեմայի շուրջ:</p> <p>Կատարել թարգմանություն (անհատական կամ խմբային աշխատանք) այլ լեզուներով գրված ստեղծագործություններից: Համեմատել թարգմանական գրականությունը մայրենի լեզվով ստեղծված գրականության հետ թեմայի արձարձման, լեզվական միջոցների օգտագործման կամ այլ տեսանկյունից:</p> <p>Ստեղծել փոքրասո, սահիկաշար՝ համադրելով գրականությունը և արվեստի այլ տեսակները, կատարել գրքի նկարագրողում:</p> <p>Գրել ստեղծագործական շարադրանք (պատկեր, պատմվածք, բանաստեղծություն, էսսե կամ այլ)՝ որպես թեմա ընտրելով ստեղծագործության մեջ արձարձված հիմնախնդիրը:</p>	<p>Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը, միջտեքստայնությունը:</p> <p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>
Միջառարկայական կապեր	
<p>Արվեստ. երաժշտություն, կինո, թատրոն. Ցույց տալ մարդ - բնություն փոխհարաբերությունները արվեստում և արվեստի այլ ճյուղերին բնորոշ գործիքների կիրառումը գաղափարներ և արժեքներ փոխանցելու հարցում:</p> <p>Լեզուներ. Ցույց տալ լեզվական միջոցների (բառ, պատկեր, կետադրական նշաններ և այլն) դերը գաղափարներ, արժեքներ ստեղծելու և փոխանցելու գործում: Լեզուն դիտարկել որպես անհատականության դրսևորման միջոց:</p> <p>Հասարակագիտություն. Դիտարկել անհատ-հասարակության փոխհարաբերությունները՝ պայմանավորված տարբեր գործոններով:</p> <p>Պատմություն. Պատմական ժամանակաշրջանի ազդեցությունը անհատ-աշխարհ փոխհարաբերություններում:</p>	

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնադրյունքների հետ	
Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42, Մ47, Մ48	
Թեմա 4	
Պատմության բավիղներում 22 դ/ժամ Պատմավեպեր	
Նպատակներ	
Պատմավեպերի միջոցով պատմական անցքերի գրական մեկնաբանությունների վերլուծում: Քննադատական մտածողություն դրսևորում: Սեփական տեսակետի փաստերով հիմնավորում: Համակարգված, կառուցվածքային մտածողության դրսևորում: Խոսքի ստեղծում:	
Վերջնադրյունքներ	
<p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, հիմնավորի խնդրի արդիականությունը:</p> <p>Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները, գեղագիտական ընկալումները ստեղծագործություններում:</p> <p>Մեկնաբանի տեքստը պատմական ժամանակաշրջանի և տարածաշրջանի համատեքստում և դրանից դուրս: Համադրի և հակադրի տարբեր գրողների աշխարհայացքային դրսևորումները, գրելաոճը, գրողական տեխնիկայի կիրառումը:</p> <p>Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը, գտնի միջտեքստային կապերը:</p> <p>Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը:</p> <p>Մեկնաբանի ներքին և արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի, գրական կերպարի/ կերպարների զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:</p> <p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի գեղագիտությունը, գրող - ընթերցող կապը:</p> <p>Հասկանա և գնահատի գրականության դերը պատմությունը բացահայտելու, պատմական իրադարձությունների համատեքստում մեծ գաղափարներ փոխանցելու գործում:</p>	
Բովանդակություն	
<p>Տվյալ բաժնից ընտրել երկու պատմավեպ: Բաֆֆի, «Սամվել» պատմավեպը: Մուրացան, «Գևորգ Մարգալետունի» պատմավեպը: Ստեփան. Չորյան, «Պապ թագավոր» պատմավեպը Դերենիկ Դեմիրճյան, «Վարդանանք» պատմավեպը: Պերճ Ջեյթունցյան, «Արշակ Երկրորդ» պատմավեպը: Վիկտոր Հյուգո, «Իննսուներեքը» վեպը:</p>	
Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
<p>Գրել դեպքերի զարգացման քարտեզ՝ ըստ ժամանակագրության, ըստ կերպարների զարգացումների:</p> <p>Բացատրել ստեղծագործության կառուցվածքը՝ փաստելով համապատասխան օրինակներով, ներկայացնել գաղափարական հարցադրումները:</p> <p>Մեկնաբանել պատմական ժամանակաշրջանի խնդիրները, սեփական տեսանկյունից բացատրել լուծումները՝ հիմնավորելով համապատասխան փաստերով:</p> <p>Մեկնաբանել գրական ստեղծագործության առանձին հատվածները համատեքստից դուրս և համատեքստում:</p> <p>Համեմատել գրական երկերը գաղափարական հարցադրումների արձարձման, պատմական իրողությունների հետ աշխատելու, պատմական փաստերի մատուցման, գրողական տեխնիկայի կիրառման, հույզերի փոխանցման և այլ բաղադրիչներով:</p> <p>Կազմակերպել բանավեճ-քննարկումներ պատմական իրողություններին տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելու նպատակով:</p> <p>Գրել էլույթ, հետազոտական աշխատանք պատմական փաստերի և գրական մեկնաբանությունների համեմատությամբ:</p> <p>Դիտարկել տվյալ ժամանակաշրջանը պատկերող արվեստի այլ գործեր, մեկնաբանել հեղինակների՝ պատմության կամ պատմական կերպարների նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքը:</p>	<p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը, միջտեքստայնությունը:</p> <p>Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:</p> <p>Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:</p> <p>Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:</p> <p>Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:</p> <p>Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:</p>

<p>Ստեղծել բեմագիր՝ ստեղծագործության որևէ հատված շուրջ: Հիմնավորել դերասանի, բեմական ձևավորման, հագուստների և երաժշտության ընտրությունը: Բեմադրել ընտրված հատվածը:</p>	
Միջառարկայական կապեր	
<p>Արվեստ. երաժշտություն, կինո, թատրոն. Ցույց պատմական իրողությունների, պատմական կերպարների մեկնաբանությունը արվեստում: Լեզուներ. Ցույց տալ լեզվի դերը պատմական ժամանակաշրջանի կոլորիտը և մտածողությունը փոխանցելու գործում: Լեզուն դիտարկել որպես ժամանակաշրջանի ոգին և աշխարհագրական տարածքի մշակույթը արտահայտելու միջոց: Հասարակագիտություն. Դիտարկել հասարակագիտական նորմերը պատմական ժամանակաշրջանի և տարածաշրջանի համատեքստում: Պատմություն. Պատմության դասագրքերից ստացած տեղեկատվության և պատմական իրողության գրական մեկնաբանությունների համեմատությունը: Պատմական գիտելիքի փոխանցումը պատմության և գրականության միջոցով:</p>	
Կապը Հանրակրթության չափորոշչի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ	
<p>Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42, Մ47, Մ48</p>	

**12-րդ դասարան
 Ընամենը՝ 68 ժամ**

Թեմա 1
Գրողներ, տեքստեր, ընթերցողներ 16 դ/ ժամ
Նպատակներ
<p>Գրող- ընթերցող կապի ըմբռնում: Գրողի օգտագործած տեխնիկական և ոճական հնարների վերլուծում: Գրողի կիրառած ոճական միջոցների վերլուծում: Բանավոր և գրավոր խոսքի ստեղծում:</p>
Վերջնարդյունքներ
<p>Հասկանա և մեկնաբանի տեքստի հիմնական և հարակից գաղափարական հարցադրումները, ճանաչի և մեկնաբանի արդիականությունը: Մեկնաբանի տեքստը համատեքստում և դրանից դուրս: Համեմատի՝ զուգադրի և հակադրի գրական ստեղծագործությունները ձևի տեսանկյունից: Մեկնաբանի տեքստերի արտահայտած գաղափարական հարցադրումները, ասելիքը: Հասկանա և բացատրի գրական երկի նպատակը, ասելիքը: Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը: Բացատրի գրական երկի կառուցվածքային տարրերի փոխկապակցվածությունը, ներտեքստային և արտատեքստային հղումները: Մեկնաբանի ստեղծագործության զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը: Հասկանա և մեկնաբանի գրող- ընթերցող կապը գրական ստեղծագործության միջոցով: Բացատրի պատումի ժամանակը: Համեմատի՝ համադրի և հակադրի տարբեր հեղինակների գրելաոճերը, լեզվական հոմանիշների կիրառությունները, կերպարների կերտման առանձնահատկությունները, ժանրին առանձնահատուկ տարրերի ներթափանցումը մեկ այլ ժանրի մեջ, ոճական տարբեր հնարների կիրառման նպատակը: Ճիշտ և տեղին օգտագործի գրականագիտական տերմինները: Կազմի բանավոր և գրավոր խոսք: Վարի բանավեճեր, քննարկումներ: Հայ և համաշխարհային գրականության օրինակով ճանաչի և վերաբժնորի բարին, գեղեցիկը, վեհը: Հասկանա և գնահատի գրականության միջոցով պատկերային խոսք ձևավորելու հնարավորությունն ու դրա կիրառությունը այլ ոլորտներում: Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին: Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ ողջ կյանքի ընթացքում:</p>
Բովանդակություն
<p>Տվյալ բաժնից ընտրել երեք ստեղծագործություն/ գեղարվեստական, վավերագրական, հրապարակախոսական արձակից մեկական ստեղծագործություն/ Գեղարվեստական արձակ Հրանտ Մաթևոսյան, «Պատիժը», «Մենք ենք, մեր սարերը»: Ֆրանց Կաֆկա «Կերպարանափոխություն» գրքի հանդեպ ողջ կյանքի ընթացքում (զուգահեռ՝ Գուրգեն Խանջյան, «Առնետը» պատմվածքը)</p>

3. Ժամանակակից գրողներ:
Վավերագրական արձակ
 Վարդգես Պետրոսյան, «Հայկական էսքիզներ» էսսեն:
 Սերո Խանգաղյան, «Հայրենապատում» :
Հրապարակախոսական արձակ
 Վահան Տերյան «Հոգևոր հայրենիք» հոդվածը:
 Դերենիկ Դեմիրճյան, «Հայր» հոդվածը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

Համեմատել՝ համադրել և հակադրել տարբեր հեղինակների գրելաոճերը, լեզվական հոմանիշների կիրառությունները, կերպարների կերտման առանձնահատկությունները, ժանրին առանձնահատուկ տարրերի ներթափանցումը մեկ այլ ժանրի մեջ, ոճական տարբեր հնարների կիրառման նպատակը:
Բացատրել գրող- ընթերցող կապը տարբեր (գրական և ոչ գրական) ստեղծագործությունների միջոցով:
Մեկնաբանել ստեղծագործության զարգացումը, ներքինն արտաքին կոնֆլիկտները, կոնֆլիկտի կամ կերպարի զարգացումը:
Բացատրել ստեղծագործության կառուցվածքը, գաղափարական հարցադրումները:
Բացատրել սեփական զգացողությունները՝ հիմնավորելով գրողի օգտագործած գեղարվեստական գործիքներով:
Համեմատել տարբեր տեքստեր (գեղարվեստական, ոչ գեղարվեստական) գաղափարական հարցադրումների, ասելիքը արտահայտելու ձևի՝ գրողական հնարների կիրառման տեսանկյուններից:
 Թեմաներում արձածարված հիմնախնդիրներից որևէ մեկի շուրջ **բանավոր էլույթ ունենալ** լսարանի առաջ՝ օգտագործելով հրապարակախոսական ոճին բնորոշ, համոզիչ խոսք կառուցելու հնարները:
 • **Կազմել տեքստ** առանց վերնագրի և չպահպանելով կետադրական, ուղղագրական կամ պատումի կերտման համար անհրաժեշտ համարվող կանոնները, գրել այն ամենն ինչ առաջինն է գալիս մտապատկերում: Դատելով գրելու ոճական հանարներից ու ձևից՝ մեկնաբանել սեփական և ընկերների ստեղծած տեքստերը գաղափարական և հուզական տեսանկյունից:

Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը:
Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը, միջտեքստայնությունը, պատումի ժամանակը:
Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:
Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:
Անհատական և մշակութային արժեքամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:
Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:
Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:
Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:

Միջառարկայական կապեր

Արվեստ. Կինո, թատրոն. Վավերագրական և գեղարվեստական ֆիլմերը համեմատել վավերագրական և գեղարվեստական արձակի հետ, հասկանալ յուրաքանչյուրի գործիքները և դրանց դերը գաղափար փոխանցելու հարցում:
Լեզուներ. Ցույց տալ լեզվական միջոցների դերը գաղափար և զգացողություններ փոխանցելու գործում հրապարակախոսական, վավերագրական և գեղարվեստական արձակում:
Պատմություն. Վավերագրական արձակում ցույց տալ կապը պատմության հետ:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42, Մ47, Մ48

Թեմա 2

Ժամանակ և տարածություն 10 դ/ ժամ

Նպատակներ

Ժամանակի և տարածության գործոնի ըմբռնում:
 Պատումի ժամանակի, դրա խախտումների դերի ըմբռնում և մեկնաբանում:
 Բանավոր և գրավոր խոսքի ստեղծում:

Վերջնարդյունքներ

Հասկանա և մեկնաբանի ստեղծագործությունը ժամանակի և տարածության համատեքստում, **ճանաչի և մեկնաբանի** արդիականությունը:
Համեմատի՝ զուգադրի և հակադրի գրական ստեղծագործությունները տարբեր տեսանկյուններից:
Մեկնաբանի տեքստերի արտահայտած գաղափարական հարցադրումները, ասելիքը:
Հասկանա և բացատրի գրական երկի նպատակը, ասելիքը:
Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը:
Բացատրի գրական երկի ժամանակագրական ընթացքը:
Մեկնաբանի ստեղծագործության զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:
Բացատրի պատումի ժամանակը:
Հասկանա և մեկնաբանի պատումի ժամանակի խախտումները գրական և արվեստի այլ ստեղծագործությունների մեջ:
Ճիշտ և տեղին օգտագործի գրականագիտական տերմինները:
Կազմի բանավոր և գրավոր խոսք:
Վարի բանավեճեր, քննարկումներ:
 Հայ և համաշխարհային գրականության օրինակով **ճանաչի և վերաբժնորի** բարին, գեղեցիկը, վեհը:
Հասկանա և գնահատի գրականության միջոցով պատկերային խոսք ձևավորելու հնարավորությունն ու դրա կիրառությունը այլ ոլորտներում:
Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին:
Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ ողջ կյանքի ընթացքում:

Բովանդակություն

Ընտրել **երկու-երեք ստեղծագործություն**
 Հրանտ Մաթևոսյան, «Աշնան արև» վիպակը:
 Հրանտ Մաթևոսյան, «Ծառերը» վիպակը:
 Աղասի Այվազյան, «Քուրան» պատմվածքը:
 Բրեդբերի, «Մարսյան քրոնիկոն» վեպը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

Համեմատել՝ համադրել և հակադրել տարբեր հեղինակների ստեղծագործությունները, գրական երկերում և ֆիլմերում ժամանակի ներկայացումը :
Բացատրել ժամանակի և տարածության կապը տարբեր ստեղծագործությունների միջոցով:
Բացատրել ժամանակագրությունը և ժամանակագրական խախտումները գրական երկերում:
Ցույց տալ, թե ժամանակը և տարածությունը ինչպես են ներկայացվում գրականության մեջ, և ինչպես են պայմանավորում գրական երկի գաղափարի ընկալումը
Գրել կարճ պատում պատմության ժամանակի (տեքստից դուրս գտնվող իրադարձությունների ժամանակային հերթականության) և պատումի ժամանակի (տեքստում պատկերված իրադարձությունների ժամանակային հերթականության) **անհամապատասխանությամբ**:
Ցույց տալ ստեղծագործությունների արդիականությունը:

Օրինաչափություն – բանաստեղծական ուղիղ:
Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը, միջտեքստայնությունը, պատումի ժամանակը:
Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:
Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:
Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:
Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:
Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:
Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:

Միջառարկայական կապեր

Արվեստ. Կինո, թատրոն. Ֆիլմերում մեկնաբանել ժամանակի և տարածության ներկայացումը, գործիքները, նպատակը, համեմատել գրականության մեջ կիրառված գործիքների հետ:
Լեզուներ. Ցույց տալ լեզվական միջոցների դերը ժամանակը և տարածությունը ներկայացնելու, դրանց հետ կապված ընթերցողի ընկալումները ձևավորելու գործում:

Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ

Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42, Մ47, Մ48

Թեմա 3

Միջտեքստային կապեր 10 դ/ ժամ

Նպատակներ

Միջտեքստային կապերի ըմբռնում:
 Գրական համատեքստում արտաքին և ներքին հղումների մեկնաբանում:
 Միջտեքստայնության նպատակի, գործառույթի ըմբռնում գրականության և արվեստի այլ բնագավառներում:

Վերջնարդյունքներ

Հասկանա և մեկնաբանի ստեղծագործությունը միջգրական համատեքստում, **ճանաչի և մեկնաբանի** արդիականությունը:
Համեմատի՝ զուգադրի և հակադրի գրական ստեղծագործությունները տարբեր տեսանկյուններից:
Մեկնաբանի տեքստերի արտահայտած գաղափարական հարցադրումները, ասելիքը:
Հասկանա և բացատրի գրական երկի նպատակը, ասելիքը:
Ճանաչի և մեկնաբանի կառուցվածքային տարրերը:
Բացատրի գրական երկի ժամանակագրական ընթացքը:
Մեկնաբանի ստեղծագործության զարգացումը և լուծման համոզիչ կամ անհամոզիչ լինելը:
Հասկանա և մեկնաբանի ժամանակագրության դերը, ժամանակագրության խախտումները գրական ստեղծագործության մեջ:
Բացատրի միջտեքստային կապերը:
Ճիշտ և տեղին օգտագործի գրականագիտական տերմինները:
Կազմի բանավոր և գրավոր խոսք:
Վարի բանավեճեր, քննարկումներ:
 Հայ և համաշխարհային գրականության օրինակով **ճանաչի և վերաբժնորի** բարին, գեղեցիկը, վեհը:
Հասկանա և գնահատի գրականության միջոցով պատկերային խոսք ձևավորելու հնարավորությունն ու դրա կիրառությունը այլ ոլորտներում:
Ճանաչի և արժևորի ժամանակակից՝ իր կողքին ապրող գրողներին:
Ձեռք բերի հետաքրքրասիրություն գրքի հանդեպ ողջ կյանքի ընթացքում:

Բովանդակություն

Տվյալ բաժնից ընտրել **երկու հեղինակ**
 Եղիշե Չարենց, «Տաղարան» շարքը (զուգահեռ՝ Սայաթ-Նովա, Խաղեր) «Վահագն», «Նավզիկե», «Պատմության քառուղիներով» պոեմը:
 Աղասի Այվազյան, «Օբյեկտիվ 18» ժողովածուն:
 Պարույր Մևակ, «Երգ երգոց» պոեմը:
 Ուիլյամ Սարոյան, «Ուետլի Ջեքսոնի արկածները» վեպը:
Ժամանակակից գրականություն
 Արմեն Օհանյան, «Կիկոսի վերադարձը» ժողովածուն:
 Լևոն Խեչոյան, «Քո դեմքով և նմանությամբ» պատմվածքը:

Առաջարկվող գործունեության ձևեր	Խաչվող կամ ընդհանրական հասկացություններ
--------------------------------	---

Համեմատել տարբեր հեղինակների ստեղծագործությունները:
 Գրական երկերում, ինչպես նաև կինոնկարներում, գեղանկարչության մեջ, անիմացիոն ֆիլմերում, երաժշտության մեջ **ցույց տալ միջտեքստային կապերի օրինակները**:
Բացատրել արտատեքստային հղումները տարբեր ստեղծագործությունների միջոցով:
Համեմատել գրական երկի ընկալումը միջտեքստային կապերի համատեքստում և դրանցից դուրս, մեկնաբանել ընկալումների տարբերությունները:
Կազմակերպել սահիկաշարի ներկայացում՝ հիմնվելով մուլտիֆիլմերի և կինոնկարների (հնարավորության դեպքում նաև գեղանկարչության, երաժշտության) միջև միջտեքստային կապերի առկայության վրա, ինչպես նաև բացատրելով հեղինակների կատարած հղումները:
 Բնաբանի, վերնագրերի նմանությունների, հերոսների անունների մեկնաբանությունների միջոցով **գտնել** միջտեքստային կապերն ու առնչությունները:
 Սովորողների միջոցով **գտնել** օրինակներ ժամանակակից անիմացիոն ֆիլմերից և կինոնկարներից, բացատրել միջտեքստային կապերը:
Գրել կարճ պատումներ՝ օգտագործելով միջտեքստային կապերը/ բնաբան, վերնագիր, հերոսներ, գաղափարներ և այլն/:
Կատարել ստեղծագործությունների նկարագրողումներ՝ օգտագործելով միջտեքստային հղումները:

Օրինաչափություն – բանաստեղծական ռիթմը:
Կառուցվածք և գործառույթ – տաղաչափությունը, գրական սեռերը և ժանրերը, միջտեքստայնությունը, պատումի ժամանակը:
Պատճառ և հետևանք – դիպաշարի, գրական կերպարի զարգացումը:
Կառուցվածք և գործառույթ – գրական սեռերը և ժանրերը:
Անհատական և մշակութային արժեհամակարգ – գրողի կողմից օգտագործված բառապաշարը, գեղարվեստական պատկերավորման միջոցները և արտահայտչամիջոցները, ստեղծագործության գաղափարը:
Ժամանակ և տարածություն – տեքստում պատկերված ժամանակաշրջանը, միջավայրը:
Անհատներ և հարաբերություններ – տեքստում արտահայտված հույզը, զգացմունքը, գրական-գեղարվեստական կերպարը, տեքստում արտահայտված կոնֆլիկտը:
Կայունություն և փոփոխություն – անցյալի և ժամանակակից գրողների տեքստերի համեմատությունը:

Միջառարկայական կապեր
<p>Արվեստ. կինո, թատրոն. Անիմացիաներում մեկնաբանել միջտեքստային կապերի ներկայացումը, գործիքները, նպատակը, համեմատել գրականության մեջ կիրառված գործիքների հետ:</p> <p>Լեզուներ. Լեզուն՝ որպես միջտեքստային կապեր արտահայտելու միջոց /նախադասությունների, արտահայտությունների, բառախաղերի վերարտադրումները՝ որպես միջտեքստային կապերը արտահայտելու գործիքներ/:</p>
Կապը Հանրակրթության չափորոշի ավագ դպրոցի վերջնարդյունքների հետ
<p>Մ1, Մ7, Մ11, Մ13, Մ14, Մ15, Մ16, Մ17, Մ18, Մ21, Մ23, Մ24, Մ25, Մ26, Մ27, Մ28, Մ29, Մ30, Մ31, Մ32, Մ33, Մ34, Մ35, Մ36, Մ37, Մ38, Մ39, Մ40, Մ41, Մ42, Մ47, Մ48</p>

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Գրականության ուսումնասիրության գործընթացում կիրառվում են գնահատման հետևյալ տեսակները.

1. Ախտորոշիչ
2. Ձևավորող կամ ուսուցանող
3. Միավորային

Ախտորոշիչ գնահատում կիրառվում է, երբ սովորողը մի դասարանից կամ դպրոցի աստիճանից անցնում է մյուսին կամ երբ տեղափոխվում է այլ դպրոց, որտեղ հարկ է լինում հայոց լեզվից և գրականությունից ձեռքբերումների կամ բացթողումների իրական պատկերը տեսնել՝ սովորողի հետագա ուսումնասիրությունը կազմակերպելու համար:

Ձևավորող (ուսուցանող) գնահատումն իրականացվում է սովորածը առավել ամրապնդելու, ուսուցանված թեմայի բացթողումները գրանցելու, դրանք շտկելու նպատակով: Ձևավորող գնահատումը միավորային չէ. բնութագրական է, խոսքային է: Ձևավորող գնահատումը կիրառվում է թեմայի ուսումնասիրության ընթացքում և միավորային գնահատումից առաջ:

Միավորային գնահատումն իրականացվում է տարիքային ամեն խմբի համար սահմանված նպատակների, վերջնարդյունքների համաձայն, անպայման սանդղակներով: Միավորային գնահատում իրականացվում է կիսամյակի ընթացքում 3-4 անգամ՝ ամեն թեմայի ավարտից հետո: Միավորային գնահատման առաջադրանքի տեսակը, դրա գնահատման սանդղակը ուսուցիչը նախօրոք տրամադրում է աշակերտներին:

Ներքին և արտաքին գնահատում. ներքին գնահատում իրականացնում է դպրոցը, իսկ արտաքին գնահատումն իրականացնում է պետական լիազոր մարմինը:

Ներքին գնահատման համար կազմվում են առաջադրանքներ, որոնք ստուգում են սովորողի՝ տեքստը կարդալու և հասկանալու, վերլուծելու, ցանկացած թեմայով հանպատրաստից բանավոր և գրավոր խոսք կառուցելու կարողությունները, այսինքն՝ գրականության վերջնարդյունքներով նախանշվող գործունեության բոլոր ձևերը:

Արտաքին գնահատում. իրականացվում է 9-րդ և 12-րդ դասարանների ավարտին: 9-րդ դասարանի ավարտին առաջարկվում է որպես ստուգման ձև ընտրել ստեղծագործական փոխադրությունը կամ հանպատրաստից շարադրանքը որևէ թեմայով՝ որպես խոսք կազմելու կարողության ստուգում:

12-րդ դասարանն ավարտած սովորողների ձեռքբերումները գրականությունից կարելի է կազմակերպել ըստ մասնագիտական ուղղվածության և սովորողի խոսք կազմելու կարողության ստուգման միտում ունի:

1) խորացված հումանիտար ուղղվածության առարկաներ ընտրած աշակերտները գրում են հետազոտական-վերլուծական շարադրանք, որը 2 տարվա հետազոտական աշխատանքի արդյունք է, և որը գնահատելու է պետական լիազոր մարմինը.

2) բնագիտամաթեմատիկական առարկաներ ընտրած աշակերտները գրավոր հանպատրաստից շարադրանք են գրում, որը դարձյալ գնահատվելու է պետական լիազոր մարմին կողմից:

Գնահատման գործընթացում շեշտադրվում է ակադեմիական ազնվության պահպանումը: